

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta životního prostředí
Katedra zahradní a krajinné architektury

Prostupnost krajiny v CHKO Křivoklátsko se zaměřením na hipostezky

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Daniela Kautská

Obor studia: Krajinné a pozemkové úpravy

Vedoucí práce: Jan Hendrych, ASLA

2022

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Daniela Kautská

Zemědělská specializace
Krajinné a pozemkové úpravy

Název práce

Prostupnost krajiny v CHKO Křivoklátsko se zaměřením na hipostezky

Název anglicky

Permeability of the landscape in the Křivoklátsko Protected Landscape Area with a focus on Hippo-trails

Cíle práce

Cílem práce je komplexní rozbor problematiky při navrhování hipostezek. Jak se liší požadavky při navrhování hipostezek od jiných stezek, jaká jsou specifika a jejich možná řešení.

Metodika

První část práce je věnována rešerši z dostupné literatury a ostatních zdrojů k tématům souvisejícím s krajinou, její prostupností, jezdeckým a jezdeckými stezkami. Mimo jiné se tato část věnuje podmínkám pohybu po jezdeckých stezkách v CHKO i mimo chráněné oblasti, způsobem navrhování, značení tras stezek a v neposlední řadě také vhodností některých povrchů pro koně.

Analytická část práce je už konkrétně zaměřena na území CHKO Křivoklátsko. V této části se nejdříve zaměřuji na popis oblasti Křivoklátska a jeho geomorfologie, vodstvo, půdní poměry a ostatní. Další část je věnována hipoturistice v CHKO Křivoklátsko a popisu jednotlivých jezdeckých stezek které se nacházejí v této oblasti. Závěrem je zhodnocena problematika jezdeckých stezek, jak v oblasti CHKO Křivoklátsko, tak obecně.

Doporučený rozsah práce

50+

Klíčová slova

Hipoturistika, hipostezky, prostupnost krajiny, CHKO Křivoklátsko, turistika, navrhování jezdeckých stezek

Doporučené zdroje informací

- Abley, Steven. 2005. Walkability scoping paper. 2005.
- Andrlová, Milena. 2009. ANDRLOVÁ, Milena. Hipostezky (Hipostezky (proces návrhu, schvalování, realizace a financování). Kostelec nad Černými lesy : Česká lesnická společnost, 2009.
- Biedenweg, Kelly a Williams K, Cerveny L, Styers D. 2018. Is recreation a landscape value?: exploring underlying values in landscape values mapping. landscape and urban planning. [Scientific Journal (JRNL)] 2018.
- Frank L, Schmid T, Sallis J, Chapman J, Saelens B. 2005. Linking objectively measured physical activity with objectively measured urban form: findings from SMARTRAQ . místo neznámé : American journal of preventive medicine, 2005.
- Hollý, K., Horáček, K. 2005. Hipoterapie: Léčba pomocí koně. Ostrava : Montanex.
- KČT. 2021. kct.cz. KLUB ČESKÝCH TURISTŮ. <https://kct.cz/system-turistickeho-znaceni>.
- Peter H Singleton, Wiliem Gaines. 2001. Using weighted distance and least-cost corridor analysis to evaluate regional-scale large carnivore habitat connectivity in Washington. 2001.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – FZP

Vedoucí práce

Jan Hendrych, ASLA

Garantující pracoviště

Katedra zahradní a krajinné architektury

Elektronicky schváleno dne 21. 3. 2022

doc. Ing. arch. Jan Vaněk, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 28. 3. 2022

prof. RNDr. Vladimír Bejček, CSc.

Děkan

V Praze dne 29. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Prostupnost krajiny v CHKO Křivoklátsko se zaměřením na hipostezky" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce Jana Hendrycha, ASLA a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce.

V Praze dne:

Bc. Daniela Kautská

Abstrakt

Tato práce se zabývá prostupností krajiny v chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko, konkrétně tedy prostupností pro jezdeckou turistiku. CHKO Křivoklátsko leží na západním okraji středních Čech a zabírá téměř celý geomorfologický celek Křivoklátské vrchoviny a severní okraj Plaské pahorkatiny. Bohatství a zachovalost celé oblasti je dána mnoha přírodními prvky i historickými souvislostmi. Mezi nejdůležitější patří velká členitost terénu Křivoklátské vrchoviny, pestrá geologická stavba a údolí řeky Berounky. Práce obsahuje literární rešerši, která řeší problematiku prostupnosti krajiny, zásady chování v chráněných krajinných oblastech a způsob navrhování jezdeckých stezek a potřebné objekty na trasách hipostezek. Druhá část práce se zaměřuje konkrétně na jezdecké stezky v CHKO Křivoklátsko.

Klíčová slova

Hipoturistika, hipostezky, prostupnost krajiny, CHKO Křivoklátsko, turistika, navrhování jezdeckých stezek

Abstract

This thesis deals with the permeability of the landscape in the Křivoklátsko Protected Landscape Area, more specifically the permeability for equestrian tourism. The PLA Křivoklátsko lies on the western edge of Central Bohemia and occupies almost the entire geomorphological unit of the Křivoklát Highlands and the northern edge of the Plasy Hills. The richness and preservation of the whole area is due to many natural elements and historical context. Among the most important are the large ruggedness of the terrain of the Křivoklát Highlands, the varied geological structure and the valley of the Berounka River. The thesis contains a literature research that deals with the issue of landscape permeability, the principles of behavior in protected landscape areas and the way of designing equestrian trails and necessary objects on hippo trails. The second part of the thesis focuses specifically on equestrian trails in the PLA Křivoklátsko.

Keywords

Hipotourism, equestrian trails, landscape permeability, PLA Křivoklátsko, tourism, design of equestrian trails

Obsah

1. Úvod	8
2. Cíle a metodika práce	9
3. Literární rešerše	10
3.1. Krajina	10
3.2. Prostupnost krajiny	11
3.3. Fragmentace krajiny	12
3.4. Pozemkové úpravy	13
3.4.1. Formy pozemkových úprav	13
3.5. Zvláštní ochrana přírody	14
3.5.1. Chráněná krajinná oblast	15
3.5.2. Základní ochranné podmínky v CHKO	16
3.6. Rekrece	17
3.7. Význam cest	18
3.8. Turistika	18
3.8.1. Pěší turistika	19
3.8.2. Cykloturistika	20
3.9. Jezdectví	24
3.9.1. Anglický styl	24
3.9.2. Westernový styl	25
3.10. Hipostezka (též jezdecká stezka)	27
3.11. Hipoturistika	27
3.11.1. Objekty na jezdeckých stezkách	29
3.11.2. Jezdecké trasy a různé povrchy	32
3.12. Chráněné oblasti a jízda na koni	36
3.13. Návrh hipostezky	37
3.13.1. Značení hipostezek	37
3.14. Základní pravidla pohybu po jezdeckých stezkách na území ČR	39
3.15. Výhody, rizika a hrozby jezdeckých stezek	40
3.16. Turistika na koni v zahraničí	41
3.16.1. Polsko	41
3.16.2. Rakousko	42

3.16.3. Německo-----	42
3.16.4. Anglie-----	42
3.16.5. USA, Francie, Itálie a Austrálie -----	43
4. Hipotezy v CHKO Křivoklátsko-----	44
4.1. Charakteristika CHKO Křivoklátsko -----	44
4.1.1. Lokalizace a charakteristika -----	44
4.1.2. Flóra a fauna-----	45
4.1.3. Geomorfologie -----	46
4.1.4. Půdní poměry -----	48
4.1.5. Vodopis -----	49
4.1.6. Lesnictví -----	50
4.2. Hipoturistika v CHKO Křivoklátsko-----	51
4.3. Cykloturistika a pěší turistika na území CHKO Křivoklátsko -----	56
4.4. Srovnání hipoturistiky s pěší turistikou a cykloturistikou -----	58
5. Výsledky -----	59
6. Diskuse -----	60
7. Závěr -----	61
8. Citovaná literatura -----	62

1. Úvod

Prostupnost krajiny pro rekreační využití je možné vnímat mnoha způsoby, z velké části, ale je možné prostupnost krajiny hodnotit podle četnosti cest konkrétní krajinou prostupujících a umožňujících její průchod. K rekreaci v krajině lze využívat jak vlastních pohybových schopností, tak i různých dopravních prostředků nebo třeba koně. Právě na tento způsob rekreace za využití zvířete konkrétně koně bude tato práce zaměřena.

Sít tras a stezek pro rekreační účely, ať už trasy jezdecké, turistické nebo cyklistické, rozčleňují krajinu a dávají jí fragmentovaný ráz. Díky těmto trasám krajinu objevujeme, užíváme si příjemná odpočinková místa a mnohdy i zajímavé výhledy do okolního kraje. Tvorbou nových rekreačních tras je možné více a více rozvíjet potenciál území.

Jezdecká turistika a s ní související infrastruktura tras a objektů je poměrně nová, rychle se rozvíjející forma rekreace, kterou lze zařadit do ekoturistiky. Ekoturistika spojuje pojem ekologie a turistika snaží se obohatit možnosti trávení volného času všech skupin obyvatel v souladu s přírodou. Hlavní myšlenkou této turistiky je poznávání přírody, především chráněných území. Turisté přitom musejí být ohleduplní k životnímu prostředí a místním obyvatelům.

Dříve byl kůň využíván především pro práci v zemědělství nebo v lesích, dnes naopak roste jeho význam v oblasti sportu, rekreace a zdraví. V České republice je hipoturistika známá již dlouho, ovšem oficiálně se o ní začalo mluvit až v roce 2004, kdy vznikl projekt v Jihočeském kraji pod názvem Turistika na koni základní „návod“ pro organizátory systémů jezdeckých stezek. Projekt poté využili i další kraje.

Hipoturistiku na národní úrovni v české republice zastřešuje Klub Českých turistů – Turistika na koni, který vznikl v roce 2005 a podílí se na tvorbě a realizaci projektů stezek, stanic, uvazišť, map a osvětě hipoturistiky. V Evropě se hipoturistika objevila ve Francii roku 1950, odkud se rozšířila po celém kontinentu.

Konkrétně ve Středočeském kraji vznikl projekt Středočeské koňské stezky Sever-Jih, který probíhal v letech 2005 až 2008. Jeho hlavním iniciátorem byla obec Královice. Středočeská jezdecká stezka se dělí na čtyři oblasti - Středočeské jezdecké stezky I., Středočeské jezdecké stezky II., Středočeské jezdecké stezky III., Středočeské jezdecké stezky IV.

Při navrhování hiposteze je potřeba myslet na potřeby jak člověka, tak koně jako zvířete. Jezdecké stezky mají zlepšovat podmínky pro rekreaci uživatelům (jezdec, kůň) stejně tak jako je tomu u ostatních forem rekreace. U jezdecké turistiky je o trochu důležitější kvalitní zázemí, právě kvůli přítomnosti již zmíněného zvířecího faktoru.

2. Cíle a metodika práce

První část práce je věnována rešerši z dostupné literatury a ostatních zdrojů k tématům souvisejících s krajinou, její prostupností, jezdeckým a jezdeckými stezkami. Mimo jiné se tato část věnuje podmínkám pohybu po jezdeckých stezkách v CHKO i mimo chráněné oblasti, způsobem navrhování, značení tras stezek a v neposlední řadě také vhodností některých povrchů pro koně.

Analytická část práce je už konkrétně zaměřena na území CHKO Křivoklátsko. V této části se nejdříve zaměřuji na popis oblasti Křivoklátska a jeho geomorfologie, vodstvo, půdní poměry a ostatní. Další část je věnována hipoturistice v CHKO Křivoklátsko a popisu jednotlivých jezdeckých stezek které se nacházejí v této oblasti. Závěrem je zhodnocena problematika jezdeckých stezek, jak v oblasti CHKO Křivoklátsko, tak obecně.

Cílem práce je komplexní rozbor problematiky při navrhování hiposteze. Jak se liší požadavky při navrhování hiposteze od jiných stezek, jaká jsou specifika a jejich možná řešení.

3. Literární rešerše

3.1 Krajina

Definovat pojem krajina je obtížné. Každý vědní obor definuje pojem krajina odlišně na základě svých metod a zkoumání. Definice krajiny z pohledu jednotlivých vědních oborů:

- z geomorfologického pohledu je krajina část zemského povrch, tvořena určitou strukturou jednotlivých složek části země a jejich vzájemnými přirozenými stavy,
- z geografického pohledu je krajina část zemského povrchu, která podle svého vnějšího obrazu a vzájemného působení svých jevů, rovněž jako vnitřních a vnějších vztahů polohy, tvoří prostorovou jednotku určitého charakteru a na geograficky přirozených hranicích přechází v krajiny jiného charakteru,
- z hlediska krajinné ekologie je krajina chápána jako soustava abiotických (neživých) útvarů, geobiocenóz, hydrobiocenóz a technoantropocenóz (společenství člověka se vším, co potřebuje ke své existenci, včetně psychosociálního prostředí) skládající se z krajinných složek,
- z hlediska historické vědy je krajinou území, které se po danou dobu charakteristicky utvářelo geopoliticky, hospodářsky a kulturně s vazbou na přírodní podmínky určených zeměpisnou polohou,
- z hlediska ekonomické vědy je krajinou myšleno území, které prošlo určitým hospodářským vývojem a je vhodné pro hospodářské využití (zemědělství, lesnictví, těžbu nerostných surovin, urbanizaci atd.) (Svobodová, 2011).

Zákon č. 114/92 Sb. O ochraně přírody a krajiny definuje krajinu, jako část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořenou souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky (Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny).

Podle *Gojdovy* je pojem krajina původně starogermánského původu, který v období středověku byl používán pro označení pozemku obdělávaného jedním rolníkem (Gojda, 2000). *Evropské úmluvy o krajině* zase říká, že krajina je část území, tak jak je vnímána obyvatelstvem, jejíž charakter je výsledkem vzájemného působení přírodních a/nebo lidských faktorů (Evropská úmluva o krajině, 2000).

Termín krajina má stejný etymologický základ jako sloveso „krájet“. V našem kulturním prostředí termínem krajina vykládáme jako „vymezení, oddělení, odlišení“. Jedná se tedy o vymezené území (např. hranicí), a to nejčastěji

- a. ve vztahu k organizaci územní správy (odtud dodnes používaná územně – správní

jednotka „kraj“) nebo

- b. ve vztahu ke specifickému charakteru území nebo jeho obyvatel (odtud termíny jako „krajový“). Krajinou tedy rozumíme „část souše, která má určitý okraj, tedy hranici, přirozený střed a uvnitř svých hranic je z hlediska charakteristik relativně homogenní“ (Cílek, 2005).

„Krajina je dlouhodobě stabilizovaný soubor přírodních a antropogenních charakteristik vázaný na určitý reliéf a mající nějaký společný historický základ.“ Dále říká, že krajina více souvisí s obyvateli, kteří ji po generace přetvářejí, mají k ní úctu a obdiv (Cílek, 2004).

Stibral definuje krajinu, jako část zemského povrchu zejména suchozemského povrchu země, kterou vnímáme zrakem, má horizont a lze ji pozorovat z určité vzdálenosti (Stibral, 2009). Jeho definice říká, že moře nebo obloha nejsou krajinou i přesto, že často je její součástí, stejně tak jako hustý les, v němž pozorovatel vnímá pouze místo, ne krajinu. Naopak nedefinuje krajinu pouze jako prostředí, kde se nacházejí pouze přírodní prvky, krajinou podle ní může být i zcela zastavěné území.

Librová uvádí sociálně rozšířenou představu o krajině, jako opticky vymezeném celku přírodního prostředí, do kterého vložili lidé svá estetická kritéria a hodnocení (Librová, 1988).

Krajina je předmětem veřejného zájmu, plní významnou roli v zemědělství, ekologii, kultuře a je klíčovým prvkem blaha jednotlivce i společnosti. Plánování krajiny znamená stanovení aktivit a činností s výhledem do budoucna, které mají za cíl zvýšení hodnoty, obnovu nebo vytvoření krajiny. Mezi základní formy krajinného plánování dnes v České republice patří územní plán, respektive regulační plán a komplexní pozemkové úpravy, které řeší krajinu na úrovni katastrálních území (Ministerstvo zemědělství, 2021).

3.2 Prostupnost krajiny

Definice prostupnosti krajiny myšleno jako schopnost krajiny poskytovat průchod člověku za účelem rekreace je špatně dohledatelná. Většina literatury se zabývá prostupností ve městech nebo ve vztahu k migraci živočichů.

Pro prostupnost ve vztahu k chůzi se dá použít anglické slovo „walkability“. Tento pojem je lépe dohledatelný v nějakém literárním prameni, ale jedná se spíše o prostupnost v městském prostředí než o prostupnost v krajině. Například *Abley* definuje prostupnost jako míru, s jakou je zastavěné prostředí „vhodné“ k chůzi (Abley, 2005). V tomto případě jsou tři klíčové prvky prostupnosti a tj. využití území, propojenost cestní sítě a hustota zástavby (Frank, 2005). Pojem „landscape permeability“, se dá také přeložit jako krajinná prostupnost. Tento pojem

je, ale většinou používán ve vztahu k migraci živočichů. Prostupnost je například definována jako schopnost heterogenní krajiny poskytovat průchod živočichům (Singleton, 2001). Ve stavební zákoně je zmíněna prostupnost krajiny v souvislosti s udržitelným rozvojem území a územním plánem.

Prostupnost krajiny je hlavním předpokladem k plynulému pohybu z místa na místo, k nepřetržitému toku energií a propojení jednotlivých prostorů. Staré stezky a cesty se staly podstatným prostorotvorným prvkem v tvorbě osnovy krajiny, jejich stabilní ukotvení v krajině dalo podnět k rozvoji trvalých sídelních struktur na jejich trasách. Stabilizace krajinných sítí zemské kůry, hydrografické a cestní sítě, způsobilo rozkvět sítě informační (Květ, 2003).

Prostupnost území je obecný pojem, který je odvozen od potřeby odstraňovat stávající bariéry v prostupnosti území, zejména pro pěší a zabránit vytváření nových bariér v území. Cílem prostupnosti území je zachovat, případně vytvořit nové průchody nebo průjezdy ve směru pohybu lidí, například v návaznosti na zastávky MHD, školy, základní služby a vybavenost, sportovní a rekreační střediska a další aktivity.

Prostupnost krajiny mohou například bránit dálnice, velké průmyslové objekty, oplocené pozemky, jejichž oplocení znemožňuje průchod například podél vodního toku atd. Zároveň s bariérami, které vytvořil člověk, brání průchodu i přírodní prvky, jako jsou skály, řeky a další.

Prostupnost krajiny a její podoba nebyla založena jen na sítí cest a stezek, průchod krajinou byl podmíněn hospodářským využitím oblasti a hustotou sídelních struktur. Postupně vlivem lidské společnosti ustupovala divoká příroda. Lesy a křoviny, které se postupně vytěžily nahradily pastviny, které byly rozděleny do tzv. průhony, tedy koridory, kterými se hnali dobytek na pastvu (Bolína a spol., 2018).

3.3 Fragmentace krajiny

Pojem fragmentace pochází z latinského slova fragmentum, které znamená úlomek, zlomek, kousek. Fragmentace znamená rozdělení přírodních lokalit, či územních celků v krajině se specifickým výskytem druhů živočichů a rostlin na menší a izolovanější jednotky. Jedním z hlavních důvodů fragmentace krajiny je kromě zemědělství a urbanizace konstrukce a využívání lineární dopravní infrastruktury. Liniové dopravní cesty dělí území, kterým procházejí, na stále menší části, čímž dochází k jeho fragmentaci, která negativně ovlivňuje život v krajině. Fragmentace je procesem, kdy je souvislý krajinný celek rozdělen na množství oddělených částí. Fragmentace krajiny a přírody vlivem lidské činnosti začala již v minulosti před několika staletími. V současné době je dopravní síť tak hustá, že představuje četná rizika. Když při fragmentaci dochází k dělení přírodních lokalit s výskytem specifických druhů rostlin a živočichů, následná izolace pak ohrožuje přežití citlivějších druhů, neboť vzniklé segmenty mohou být menší, než vyžaduje přežití druhu (Dufek a spol., ©2021).

Problematika fragmentace krajiny souvisí se všemi činnostmi, které mají vliv na krajinnou strukturu. Proto je snaha zachovat části krajiny, charakteristické určitou vlastností, a chránit jejich rozlohu a celistvost. Příkladem různě chráněných vlastností v krajině jsou:

- vzácné ekosystémy – ochrana prostřednictvím zvláště chráněných území, včetně soustavy NATURA 2000,
- kostra krajiny – ochrana prostřednictvím územního systému ekologické stability,
- krajinný ráz – ochrana prostřednictvím přírodních parků,
- kulturně historický ráz krajiny – ochrana prostřednictvím krajinných památkových zón,
- nízká hluková zátěž – připravované oblasti ticha (MeziStromy, 2021).

3.4 Pozemkové úpravy

„Pozemkovými úpravami se ve veřejném zájmu prostorově a funkčně uspořádávají pozemky, scelují se nebo dělí a zabezpečuje se jimi přístupnost a využití pozemků a vyrovnání jejich hranic tak, aby se vytvořily podmínky pro racionální hospodaření vlastníků půdy.“ (Zákon č. 139/2002 Sb.).

Cílem pozemkových úprav je také zajistit podmínky pro zlepšení kvality života ve venkovských oblastech, zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, zlepšení životního prostředí, ochrana půdního fondu, lesního a vodního hospodářství, zvýšení ekologické stability krajiny a další (Homoláčková a spol., 2021).

3.4.1 Formy pozemkových úprav

Pozemkové úpravy se provádějí zpravidla formou *komplexních pozemkových úprav* (KoPÚ). Už z názvu je zřejmé, že řešení bude komplexní, nikoliv účelové. Rozsah těchto úprav je širší a náročnost jejich zpracování je vyšší. Pokud je potřeba vyřešit jen některé hospodářské potřeby (např. urychlené scelení pozemků, zpřístupnění pozemků) nebo ekologické potřeby v krajině, případně pokud je potřeba urychleně umístit do krajiny a následně realizovat taková opatření, která budou reflektovat na aktuální meteorologické vlivy, nebo když se pozemkové úpravy mají týkat jen menší části katastrálního území, provádějí se formou *jednoduchých pozemkových úprav* (JPÚ) (Homoláčková a spol., 2021).

V rámci komplexních pozemkových úprav vzniká plán tzv. společných zařízení, do kterých patří polní a lesní cesty, mosty, propustky, meze, průlehy, větrolamy, suché poldry, prvky systému ekologické stability a další významné krajinotvorné elementy (Sýkora, 2016). Právě díky tomu jsou pozemkové úpravy tolik důležité z hlediska krajiny a krajinářské architektury. Pozemky společných zařízení a současně pozemky, na kterých se nachází chráněná území nebo systém

ekologické stability, se v rámci pozemkových úprav převádějí do obecního vlastnictví (Sklenička, 2003).

Tvorba jakékoliv trasy, ať už je to pěší trasa, cyklistická trasa nebo jezdecké trasa (hipostezka), není možná bez návrhu jejího umístění. To vede ke skutečnosti, že každá část krajiny má svého vlastníka. Vlastníkem trasy může být kdokoliv a může tedy dojít k omezení jejich využívání. Nejvhodnější možností tedy je, aby trasa vedla na pozemcích ve vlastnictví státu nebo obce a byla tak přístupná všem bez omezení. Z toho důvodu jsou jedním z nástrojů pro vytvoření nové trasy pozemkové úpravy.

Pomocí pozemkových úprav se tedy může vyčlenit území pro trasu a procesem pozemkových úprav vyřešit vlastnické vztahy a to, zda vlastníci s takovým procesem souhlasí. Celý postup řízení o pozemkových úpravách a další podmínky a zásady v tomto směru stanovuje zákon č. 139/2002 Sb. o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech ve znění pozdějších předpisů.

3.5 Zvláštní ochrana přírody

Územní ochrana přírody se na našem území začala vyskytovat v určitých podobách už kolem 15. století. Skutečná státní ochrana přírody se objevila po 1. světové válce, kdy bylo vyhlášeno několik maloplošných zvláště chráněných území. Vyhlášení prvního velkoplošného zvláště chráněného území proběhlo v roce 1955, kterým byla první CHKO Český ráj a následně v roce 1963 byl vyhlášen první NP na území České republiky, kterým byl Krkonošský národní park (Kostkan, 1996). V roce 1992 byl přijat Zákon o ochraně přírody a krajiny, tento předpis byl v té době považován za velmi moderní a inspiroval se legislativou evropského společenství, díky čemuž splňoval plnohodnotnou funkční právní úpravu územní ochrany přírody (Drahovský, 2010).

V praxi se často zvláště chráněná území rozdělují na velkoplošné a maloplošné. Toto dělení nevyplývá z dikce zákona, ale jen z praxe, kdy národní parky a chráněné krajinné oblasti mají výrazně větší rozlohu než zbylé kategorie (ZCHO). V praxi jsou časté případy, kdy se velkoplošná chráněná území překrývají s maloplošnými chráněnými územími. Tento stav je možný a zákon ho nevyklučuje, dochází tak ke zdvojení režimu ochrany. Cílem tohoto postupu je, aby na určité vymezené části velkoplošného chráněného území byla stanovena přísnější ochrana. V takových případech je potřeba zkoumat, zda vytvoření takového maloplošného chráněného území je smysluplné a není-li ochrana přírody již dostatečně zajištěna vymezenými zónami chráněných území (Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář, 2007).

Zvláštní ochrana přírody je přísnější, protože se zajímá o obzvláště cenné části přírody a krajiny (Kolář a kol., 2012). Kategorie zvláště chráněných území podle *Skleničky*:

Velkoplošná:

- národní parky (NP),
- chráněné krajinné oblasti (CHKO).

Maloplošná:

- národní přírodní rezervace (NPR),
- přírodní rezervace (PR),
- národní přírodní památky (NPP),
- přírodní památky (PP) (Sklenička, 2003).

3.5.1 Chráněná krajinná oblast

Kolář a kol. definuje Chráněnou krajinnou oblast jako: „Rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení“ (Kolář a spol., 2012), (Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny).

Ochrana CHKO je odstupňována zpravidla do 4 zón, jimiž se určují limity hospodaření a jiného využívání přírodního potenciálu. Hospodářské využití se provádí s ohledem na zachování a podporu jejich ekologické funkce. Součástí první - nejpřísnější - zóny jsou zvláště chráněná území menší rozlohy – tzv. maloplošná zvláště chráněná území (MZCHÚ) (AOPK ČR, 2021).

Zákon č. 114/92 Sb. O ochraně přírody a krajiny říká, že hospodářské využívání chráněných krajinných oblastí se dělí podle zón odstupňované ochrany tak, aby byl udržen či zlepšen jejich přírodní stav a byly zachovány a vytvářeny optimální ekologické funkce těchto území. Rekreační využití je přípustné, pokud nepoškozuje přírodní hodnoty chráněných krajinných oblastí (Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny).

Předmětem ochrany tohoto velkoplošného zvláště chráněného území (CHKO) je krajina jako výsledek společného a vyváženého působení přírodních sil a člověka. K tomu, aby předmětem ochrany mohla být krajina, musí se jednat o rozsáhlé území, za které se v praxi považuje území s rozlohou nejméně 4 - 5 tisíc hektarů. Za harmonickou krajinu je možné považovat krajinu, která působí na pozorovatele estetickým dojmem, a z tohoto důvodu by se na území CHKO neměly vyskytovat velké sídelní celky, rozsáhlé průmyslové areály, těžba surovin na rozsáhlých plochách apod. Charakteristicky vyvinutý reliéf můžou tvořit zejména horské oblasti, krasová území, území s výskytem pískovcových útvarů, území s reliéfem vzniklého v důsledku vulkanické činnosti, území s četnými mokřady, zahloubená meandrující říční údolí apod. Podíl přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů by měl na území CHKO přesahovat

průměr pokrytí těmito ekosystémy vztahený k celé České republice (Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář, 2007).

CHKO je jediná kategorie zvláště chráněných území, jejímž předmětem je nejen ochrana přírody ale také ochrana krajinného rázu daného území. Z tohoto důvodu jsou pro výběr vhodného území pro vyhlášení CHKO významné i dochované kulturní památky, a to historické stavby, které jsou součástí osídlení, tak i malé sakrální stavby v krajině nebo také charakteristicky uspořádané polní nebo viniční trati, historické odvodňovací systému, rybníční soustavy apod. Zákonem stanovená ochrana na většině území CHKO a cíle ochrany CHKO nevylučují, aby na pozemcích na území CHKO probíhalo šetrné hospodaření. U CHKO nehraje tak významnou roli podíl nestátního vlastnictví jako u NP (Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář, 2007).

Území CHKO je členěno na jednotlivé zóny. Účelem tohoto členění je zajištění efektivní ochrany přírody a krajiny, protože všechny části CHKO nejsou kvalitativně rovnocenné a rozdílná je také možnost negativního narušení území. Podle § 27 odst. 1 ZOPK se vymezují zpravidla čtyři, nejméně však tři zóny odstupňované ochrany přírody. Jednotlivé zóny ochrany lze charakterizovat jako: I. přírodní jádrová zóna; II. polopřirozená ochranná zóna; III. kulturně krajinná zóna; IV. okrajová sídelní zóna. Na zonaci CHKO jsou do určité míry závislé základní a bližší ochranné podmínky. Nejpřísněji chráněná je první zóna CHKO, do níž však není zakázán vstup a není označena v terénu, nejméně chráněná je čtvrtá zóna CHKO (Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář, 2007).

V ČR se v současné době nachází 26 chráněných krajinných oblastí, které pokrývají 14,39 % plochy území státu České republiky.

Zóny chráněné krajinné oblasti podle *Albrechta*:

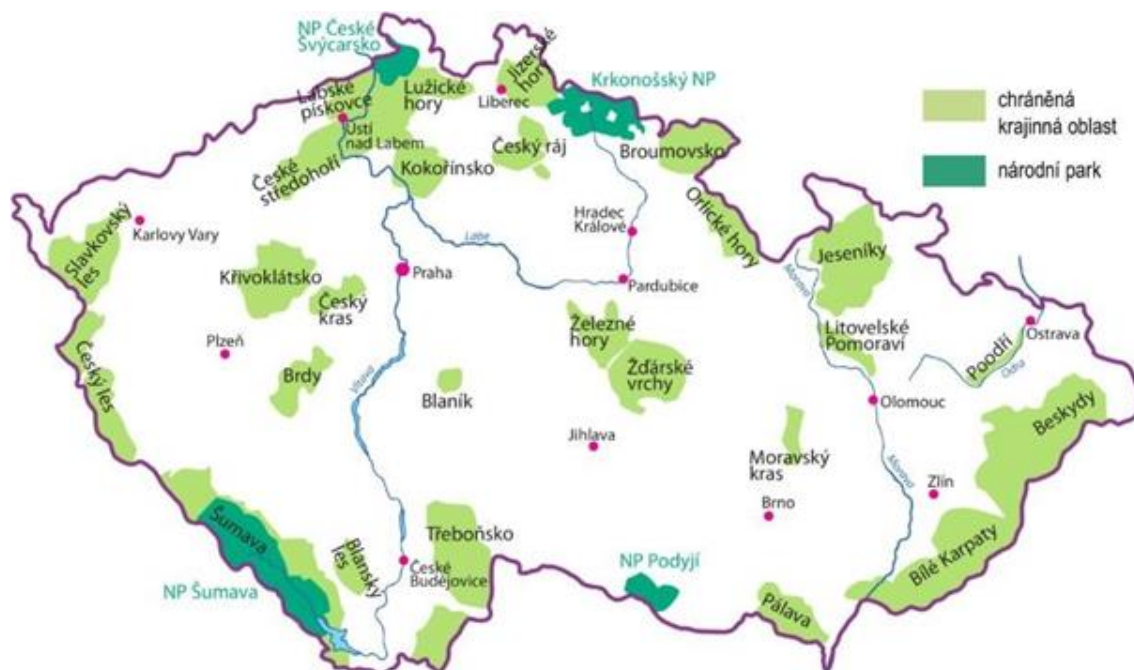
- zóna CHKO - společenstva prokazatelně přirozená a nenarušená.
- zóna CHKO - společenstva, které jsou biologicky rozmanité, tedy trvalé travní plochy s významnou druhovou diverzitou a původní historické krajiny.
- zóna CHKO - zóna pro hospodářské využití, jež nezpůsobí zhoršení dosavadního přírodního stavu.
- zóna CHKO - zahrnuje souvisle zastavěná území obcí a plochy zdevastované (Albrecht, 2003).

3.5.2 Základní ochranné podmínky v CHKO

Stavební činnost, které probíhají na území CHKO musí být vždy posuzována z hlediska ochrany krajinného rázu, kterým je myšlena zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa nebo oblasti. Krajinný ráz je chráněn před činnostmi snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. Jakýkoliv zásah do krajinného rázu krajiny (umísťování a povolování staveb),

je možný jen s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zejména chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonického měřítka.

K jakýmkoliv zásahům je nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody. Na celém území chráněných krajinných oblastí je zakázáno stavět nové dálnice, sídelní útvary a plavební kanály a dále také měnit dochované přírodní prostředí v rozporu s bližšími podmínkami ochrany chráněné krajinné oblasti. Na území první zóny chráněné krajinné oblasti je např. zcela zakázáno umísťování a povolování nových staveb, povolovat a měnit využití území (Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny).

Obrázek 1: Velkoplošná chráněná území České republiky (MŠ ZŠ SŠ Štítného 3, 2020).

3.6 Rekreace

Rekreace je činnost, kterou vykonává člověk v krajině a která vede k duševní a fyzické regeneraci. V překladu z latiny by slovo rekreace znamenalo znovustvoření (Schneider a spol., 2008). Rekreace v krajině je souhrnné označení pro další hodnoty jako je zábava, zdraví, duchovní spojení, estetika a kulturní dědictví (Biedenweg a spol., 2018).

Rekreace je předmětem zkoumání vědní disciplíny rekreologie. Co se týče krajinné rekreologie, ta se zabývá přímo potenciálem krajiny pro rekreaci a dalšími požadavky společnosti na jeho využití (Schneider a spol., 2008).

Trend rekreologie je spojen i s tvorbou různých opatření a staveb, která člověku nabízejí odpočinek a usnadňuje možnost provozování svých zájmů. Toto účelné využívání krajinných prvků s sebou tedy nese ovlivnění. Zaměříme-li se na rekreační aktivity, které s sebou nesou úpravu krajinného prostředí, a to především v podobě cest. Jde však především o tzv. šetrné formy turistiky, které mají minimální dopad na životní prostředí a snaží se, aby zásahy do něj byly co nejmenší (Schneider a spol., 2008).

Goeldner a Ritchie popisují rekreaci jako různorodé odvětví. Jsou zde provozovány nejrůznější aktivity všeho druhu, které se snaží vyhovět všem přáním účastníků rekreace (Goeldner, 2014). Volný čas je časová hodnota, ve které člověk koná činnost takovou intenzitou, aby si odpočinul a nevytvářel produktivitu, která by byla prospěšná společnosti. Jde převážně o časové úseky určené pro uspokojování biologických potřeb a rodinných povinností (Schneider a spol., 2008).

3.7 Význam cest

Cesty mají nenahraditelný a komplexní krajinářský význam v kulturní krajině, stejně tak jsou důležité z provozních hledisek, rovněž jsou nositelkami volného a svobodného pohybu v krajině, a obohacují naše estetické vnímání. Cesty mají důležitý význam pro průchod člověka krajinou. Cesty a cestní sítě vytvářejí vazby mezi sídly, propojují významná místa a jsou důležitým průvodcem rozptýlené zeleně, která je jedním z charakteristických znaků krajiny a která spoluutváří specifické klima daného prostředí.

3.8. Turistika

Turistika plní v dnešní době mnoho funkcí, jako třeba funkci zábavy, relaxace, odpočinku, ale i poznávání nových míst a přináší nové zážitky. Podle toho, jakou činnost při turistice děláme, ji rozdělujeme na několik základních kategorií:

- *pěší turistika* – základní činností při provozování tohoto druhu turistiky je chůze,
- *cykloturistika* – ten to druh turistiky využívá kolo, jako prostředek ke zdolávání vzdáleností,
- *hipoturistika* – odehrává se na koňském hřbetě, nejčastěji v rámci pobytu na koňské farmě nebo horstelu,
- *lyžařská turistika* – využívá lyží sjezdových nebo běžeckých,
- *vodní turistika* – představuje velkou škálu činností jako je kaiting, surfing, jachting, diving, plavání, atd.,
- *mototuristika* – turistika s využitím dopravního prostředku,

- vysokohorská turistika – stejně jako pěší turistika využívá chůzi, rozdíl je v náročnosti terénu, tato turistika je provozována ve vysokohorském terénu,
- a jiné.

3.8.1 Pěší turistika

„Pěší turistika je nejstarší formou turistiky. Provozována v nížinných oblastech a v podhůřích nebo nižších horských polohách nevystupujíc nadpřirozené pásmo lesa. Túry vedou po širokých cestách, chodnicích a pěšinách ve snadném a neexponovaném terénu. K pěší turistice není zapotřebí žádných jisticích a dalších pomůcek. Obvykle se jedná o krátké, maximálně jednodenní trasy bez další potřebné výstroje.“ (Brandos, 2010).

U nás je struktura turistických tras velmi stabilizovaná a v současné době se rozvíjí minimálně. Nároky na rozvoj v této oblasti jsou především naučné stezky, poznávací okruhy aj. (Schneider a spol., 2008).

3.8.1.1 Značení turistických tras

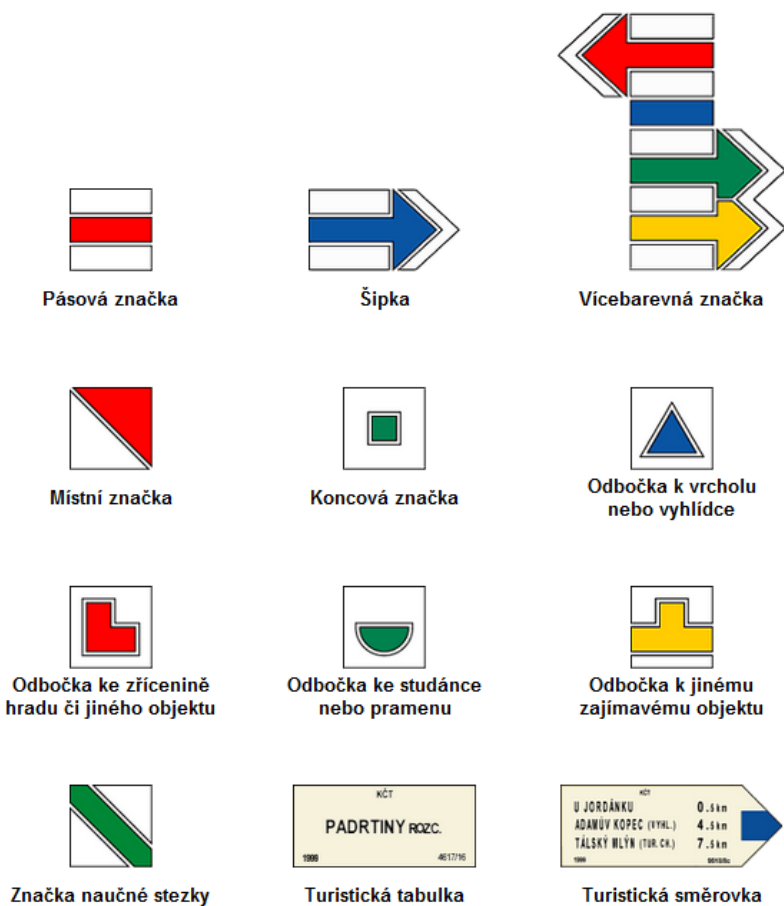
Jednotné značení tras zajišťuje Klub českých turistů (KČT) již od roku 1889 a svojí hustotou a kvalitou je síť značených tras pro pěší hodnocena jako nejlepší v Evropě. Od roku 1997 se KČT zaměřuje i na značení lyžařských a cyklistických tras. (Schneider, a další, 2008). V dnešní době má organizace KČT téměř 40 000 členů, sdružují se do 14 oblastí totožnými s hranicemi krajů. Každoročně pořádají přes tisíc akcí pro členy sdružení i neorganizované zájemce o většinu druhů turistiky. O obnovu a údržbu informačních prvků se stará téměř 15 000 dobrovolníků.

Pěší trasy jsou značeny pásovými značkami, které tvoří tři vodorovné pásy. Prostřední pás určující barvu značené trasy, je červený, modrý, zelený nebo žlutý. Oba krajní pásy jsou bílé a mají za úkol značku ještě více zviditelnit. Pásová značka tedy tvoří čtverec o rozměrech 10x10 cm (KČT, 2021).

V ostrých lomech cesty nebo při jejím odbočení na jinou komunikaci je pásová značka doplněna šipkou. Na úseku, který je společný pro více značených tras se používá vícebarevná značka, pro místní trasy mohou být použity místní značky. Na koncích značených tras najdete koncovou značku a různě krátké významové odbočky jsou vyznačeny speciálními značkami, odbočka k vrcholu nebo vyhlídce, ke zřícenině hradu, ke studánce a k jinému zajímavému objektu. Tzv. naučné stezky se značí pásovými i místními značkami nebo speciálními značkami naučné stezky (KČT, 2021).

Ve městech, vesnicích, na místech křížení tras a na podobných turisticky významných místech je značení doplněno tabulkami a směrovkami. Z tabulky se dozvíte název místa, popř. jeho

nadmořskou výšku, směrovky informují o kilometrových vzdálenostech k dalším cílům na trase (KČT, 2021).

Obrázek 2: Značení pěších tras (KČT, 2021).

3.8.2 Cykloturistika

Cykloturistika je pohybová aktivita, která pro jízdu na kole využívá, jak komunikace se zpevněným, tak i přírodním povrchem. Cykloturisti, kteří patří do všech věkových a výkonnostních kategorií, využívají ke svým toulkám atraktivní lokality mimo zastavěná území (Mourek, 2011).

Jízda na kole má blahodárny vliv na lidský organismus a nezatěžuje životní prostředí. V porovnání s pěší turistikou nenamáhá tolik cykloturistika kloubní aparát, ale náročnost zvládnutí techniky jízdy na kole je vyšší. Ať už se jedná o techniku jízdy, základní znalosti dopravních předpisů nebo ovládání první pomoci.

Cyklostezka – je pozemní komunikace určená pro jízdu na jízdním kole, ale mohou na nich jezdit také jezdci na kolečkových bruslích a koloběžkách, případně lyžaři. Cyklostezka může být doplněna vodorovným dopravním značením. Automobilová a motocyklová doprava je z ní zcela vyloučena. Pěší doprava je z cyklostezky také vyloučena, pokud se nejedná o stezku, která je jak pro chodce, tak pro cyklisty. Stezka pro chodce a cyklisty může být rozdělena na samostatné pásy, nebo může být celá její šířka určena chodcům a cyklistům dohromady. Cyklostezka bývá od vozovky pro ostatní vozidla silniční dopravy oddělena fyzicky obrubníkem, dělicím pásem nebo pásem zeleně, jinak se zpravidla jedná o vyhrazený jízdní pruh pro cyklisty (cyklopruh) (Dopravní kurýr, 2015).

Cyklopruh (jízdní pruh pro cyklisty) - „Cyklopruh je typ vyhrazeného jízdního pruhu sloužící cyklistům, který je podélnou čarou a někdy také barevným odlišením povrchu a vodorovnou dopravní značkou vyznačen přímo na vozovce. Cyklistický vyhrazený jízdní pruh se obvykle zřizuje tam, kde není možné zřídit oddělenou stezku pro cyklisty, a zpravidla je značen při pravém okraji vozovky.“ V některých městech mohou cyklisté užívat jízdní pruh, který je vymezený pro hromadnou dopravu. Podle zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, je povoleno ostatním vozidlům vjíždět na vymezený jízdní pruh jen ve vyjmenovaných případech a řidiči vjíždějící do vymezeného jízdního nesmí ve vymezeném pruhu ohrozit nebo omezit jízdu vozidla jedoucího v tomto pruhu. Z 1903 km cyklostezek a komunikací pro cyklisty je 1005 km ve městech a obcích, 898 km je mimo zastavěné území obcí (Dopravní kurýr, 2015).

Cyklotrasa – je trasa značená dopravním nebo turistickým značením, které by mělo účelně spojit místa, mezi kterými se předpokládá cyklistická doprava. Funkce tras je turistická (rekreační) nebo dopravní. Cyklotrasy je možné vést po cyklostezce, po vozovce nebo po vyhrazeném jízdním pruhu pro cyklisty. Někdy jsou trasy vedeny nejen po pozemních komunikacích s povrchem splňující požadavky pro silnice, ale také po nezpevněných cestách v terénu. Cyklotrasy jsou rozděleny do tříd na dálkové - nadregionální, regionální a místní. Od roku 1997 jsou cyklotrasy značeny Klubem českých turistů a od roku 2001 jsou pro značení cyklotras také používány směrové dopravní značky zavedené vyhláškou č. 30/2001 Sb. Zřizování a udržování tras financují kraje, obce nebo soukromé subjekty (Dopravní kurýr, 2015).

3.8.2.1 Značení tras pro cykloturistiku

Trasy a stezky určené pro účel cykloturistiky se dělí a označují třemi základními pojmy. Jedná se o *cyklostezky*, *cyklotrasy* a *cykloturistické trasy*. *Cyklostezka* je pozemní komunikace nebo její jízdní pás označený dopravní značkou a vyhrazený pouze pro jízdu na kole. Skrz západní

Evropou se nachází řada sítí cyklostezek a v současné době se jejich počet v našich městech a okolních měst zvyšuje (Mourek, 2011).

Cyklotrasa je dopravní trasa vedena po silnicích, místních i účelových komunikacích, je značena dopravními značkami pro cyklisty (podle Zákona o provozu na pozemních komunikacích) a je pro cyklisty vhodná a bezpečná. Posledním pojmem je *cykloturistická trasa*, která je na rozdíl od cyklotrasy označena cykloturistickými značkami a je z hlediska ochrany přírody a sjízdnosti vhodná pro cyklisty (Schneider a spol., 2008).

Nejvíce se setkáváme s cyklotrasami (cyklistické značené trasy – CZT), které je možné zařadit do tří skupin: dálkové – nadregionální, regionální a místní.

Národní cyklotrasy - jsou označeny žlutými značkami s jedno, nebo dvoumístným číslem.

Regionální cyklotrasy - jsou trasy spojující významné regiony a jsou označeny třímístným číslem.

Místní cyklotrasy - jsou to trasy místního významu označované čtyřmístným číslem.

Značky jsou trojího provedení:

IS21 - směrová tabulka (zjednodušené značení), které vyznačují jen směr jízdy, případně konec (začátek) cyklotrasy a také se používají k označení názvu místa pro orientaci cyklistů v místech mimo obce a města.

IS19 - směrové tabule, které nás informují o koncovém cíli cyklotrasy (horní řádek) a o nejbližším místě nebo rozcestí (dolní řádek) a udávají se u nich vzdálenosti zaokrouhlené na celé kilometry. Umisťují se v místech křížení cyklotras, nebo v obcích na důležitých místech (nádraží, náměstí).

IS20 - návěst před křižovatkou, používaná většinou před složitějším rozcestím. Popisuje se číslem a koncovým místem cyklotrasy. Tato značka se používá také pro informování cyklistů na různá nebezpečí, nebo vyznačují průjezd komplikovanějšími místy. Pokud je koncový bod cyklotrasy málo významný, udává se místo něho nejbližší známější místo (většinou město) (Cykloportál Informační portál Karlovarského kraje, 2015).

Obrázek 3: Značení stezky pro cyklisty, stezky pro chodce a cyklisty (Mikeska, 2020).

Cykloturistická značka

Směrová tabule přímá

Směrová tabule vlevo

Cykloturistická směrovka

Cykloturistická šipka

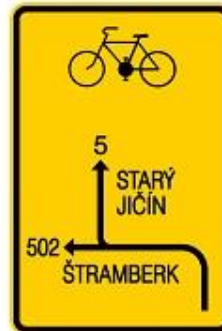
Směrová tabule se dvěma cíly

Směrová tabule vpravo

Návěstí před křižovatkou

Obrázek 4: Značení cyklistických tras (Mikroregion Radnicko, 2021).

3.9 Jezdectví

První zmínky o jezdectví se objevují v době neolitu čili kolem roku 4000 př.n.l., kdy se v Eurasii začali domestikovat první koně. Z počátku byli koně chováni jen pro obživu. Až později začali lidé zjišťovat, že díky mírné, poslušné a učenlivé povaze koní mohou být užitečnými pomocníky při práci. Poprvé se na ně lidé posadili, aby mohli lépe ovládat stádo (Harris a spol., 2007).

Poté, co se podařilo jezdcům koně ovládat jednoduchým postrojem, začali lidé koně využívat v tahu, a to po celém Řecku, Egyptě, Mezopotámii, a dokonce i v Číně. Postupem času nabývalo jezdectví významu. Bylo užitečné ve válkách, při lovu a v hospodářství. Po vynálezu střelných zbraní v 16. století se koně stali nedílnou součástí všech válek. S použitím koní se mnohem rychleji rozšiřovala impéria celého světa. Devatenácté století je popisováno jako zlatý věk koní, kdy se po vynálezu kola a po úplné domestikaci koně rozmohla přeprava jednak materiálu, jednak lidí na dlouhé vzdálenosti. Šlechtici bohatě zdobili koně při tahu kočárů k znázornění své moci a kůň se brzy stal symbolem postavení člověka (Ottova encyklopedie, 2018).

Koně jsou od počátku důležitou součástí naší kultury a bez nich by se svět pravděpodobně vyvíjel úplně jiným směrem a rozdílnou rychlostí.

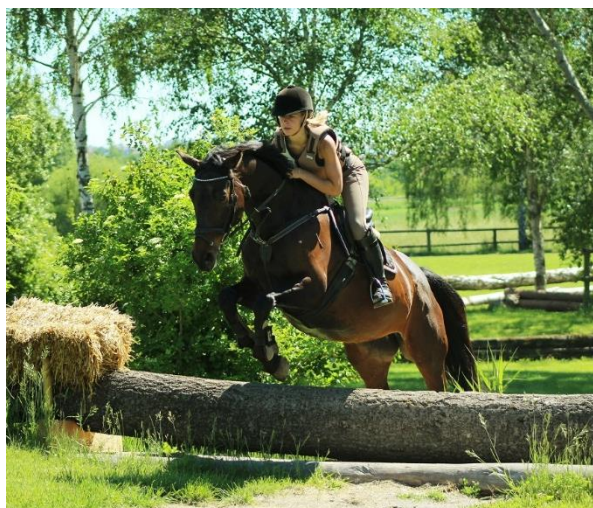
Jezdectví je definováno jako sezení na koňském hřbetě a ovládání jeho pohybu pomocí přírodních a uměle vytvořených pomůcek (Allen, 2005). Jedná se o jedno z mála sportovních odvětví, kde je zvíře neodmyslitelnou součástí sportovního výkonu. V našich zeměpisných podmínkách se dá tvrdit, že možná i jediným odvětvím. Dalšími takovými sporty jsou např. závody psích spřežení v severských státech nebo velbloudí a pštrosí závody na jiných kontinentech. Nejčastějším stylem ježdění je anglické a westernové. Jedná se o dva zcela rozdílné styly s různou historií, s různými podmínkami vzniku a různým zaměřením. Liší se v interakci jezdec-kůň v závislosti na používaném vybavení a smyslu (zaměření) aktivity.

3.9.1 Anglický styl

Vyvíjel se v Evropě, počátky jsou ve válečném využití, středověkých rytířských turnajích a lovu. Po celé Evropě vznikaly jezdecké školy, kde se urození mladíci učili ovládat koně, a to především s cílem, aby byli schopni uspět při válečných taženích. Největší rozvoj anglického stylu byl zaznamenán v 19. století, kdy se jezdectví stalo zálibou nejvyšších společenských vrstvách. Jízda na koni byla především zábavou bohatých gentlemanů, kteří dávali na obdiv své jezdecké umění křehkým dámám a sobě navzájem. Důraz byl kladen zejména na korektnost sedu a dokonalý styl (Hadfield, 1981). Jezdec sedí korektně, pokud je ucho, rameno, kyčel a pata v jedné přímce kolmo k zemi (Brandl, 1995).

Obrázek 6: Anglický styl ježdění (Marie Tardieu - Pur-sang lusitaniens, 2021).

Obrázek 5: Anglický styl ježdění (Ausbildungsstall Berner-Leis, 2017).

3.9.2 Westernový styl

Má své kořeny v Severní Americe, vychází ze způsobu, jakým jezdili na koních honáci dobytka. Vznikl až v 19. století za dobytkářské éry. Cowboys, jak také bývají honáci nazýváni, strávili v sedle každý den dlouhé hodiny, proto je přizpůsobený tomu, aby byl pro jezdce co nejvíce pohodlný při výpravách na dlouhé vzdálenosti a v obtížném terénu. Jezdec vede koně jen jednou rukou a často k ovládnání koně používá hlasových pomůcek (Nováková, 2011).

Obrázek 7: Westernový styl ježdění (HorseandRider, 2015)

„Velmi mylně lidé často spojují dostihy a jezdeckví. Jedná se ale o dvě naprosto rozdílná sportovní odvětví. Jediné, co je spojuje, je kůň. Jezdecký sport je variabilní a zahrnuje celkem 7 základních disciplín, a to parkury, drezuru, všestrannost, spřežení, voltiž, reining a endurance (vytrvalost). Patří sem i pony sport a parajezdeckví. Ve všech těchto disciplínách se posuzuje obratnost, poslušnost, fyzická kondice koně, přesnost provedení cviků a záleží i na estetickém dojmu. Oproti tomu v dostizích je jediným kritériem rychlost a co nejkratší dosažený čas při překonání trati. Jezdeckví zastřešuje Česká jezdecká federace, dostihy pak Jockey Club Česká republika.“ (Česká jezdecká federace, 2017).

Jezdeckví, především jeho rekreační podoba, se stává čím dál více oblíbenou pohybovou aktivitou. Člověk je blíž k přírodě a při jízdě může cítit určitý způsob svobody, spojuje jízdu na koni s poznáváním přírodních a kulturních památek. Kůň je pro člověka tichý společník, druh a kamarád. Jízda na koni je vhodnou pohybovou aktivitou téměř pro každého, všech životních stylů, pro muže i ženy, děti i dospělé, ale také pro hendikepované občany. Člověk se jízdě na koni může začít věnovat v dětství i v dospělosti. Při jízdě na koni se spojuje pohyb s duševní relaxací, vytváří se řada vazeb a podnětů, se kterými se člověk během svého vývoje přirozeně setkává. Jezdec si při jízdě procvičí velký počet svalů a zároveň si odpočine od každodenních starostí.

Nejvýznamnější osobností českých dějin, která měla ráda jízdu na koni, byl první československý prezident T. G. Masaryk. Jeho vztah k jezdeckví je výstižně vyjádřen v knize Karla Čapka - Hovory s TGM: *„Proč rád jezdím na koni? Protože je to nejrychlejší tělocvik. To se cvičí najednou celé tělo, ruce, nohy, plíce, srdce. Jen to zkuste!“* (Hollý, 2005).

Jezdeckví kladně působí na pohybový systém člověka i na lidskou psychiku. Zlepšuje držení těla, kloubní pohyblivost a eliminuje nežádoucí svalové dysbalance. Přitom se jedná převážně o pohyby malého rozsahu, pravidelně a dlouhodobě se opakující. Proto jízda na koni (ve většině případů) neublíží, právě naopak, pomalu tělo rehabilituje a nenásilně dochází k odstraňování některých dysfunkcí (Engel, 2008).

Nezanedbatelné je působení na psychickou stránku lidské osobnosti. Jízda na koni klade vysoké požadavky na koncentraci, jezdec v sedle zapomíná na každodenní starosti, soustředí se na pohyb koně a vnímá krajinu, kterou projíždí. K této pohybové aktivitě také neodmyslitelně patří setkávání s přáteli. V dnešní uspěchané době tak může jízda na koni působit jako balzám na duši. Zejména u dětí je významným výchovným aspektem, kdy se při každodenní péči o koně nebo poníka učí zodpovědnosti (Hollý, 2005).

Ať se rozhodneme pro turistické ježdění, western, drezuru nebo kteroukoliv jinou disciplínu, všechny mají jedno společné, jsou spojeny s nezaměnitelným prožitkem z trojrozměrného pohybu koňského hřbetu.

3.10 Hipostezka (též jezdecká stezka)

Je pozemní komunikace nebo vyznačená trasa (lesem, loukou, osadu), kudy je bezpečné projet na koni a dostat se z místa na místo, podobně jako je například cyklotrasa vhodná pro cestování na jízdním kole. Doprovodné služby jsou poskytovány v koňských stanicích (obludiste.cz, 2014).

Hipoturistika a s ní související infrastruktura jezdeckých tras a objektů je nová, dynamicky se rozvíjející forma rekreace, s kterou přicházejí další možnosti trávení volného času všech skupin obyvatel v souladu s přírodou (Špičáková, 2009).

Značená jezdecká stezka má stejně jako pro turisty pěších stezek vést odněkud někam, tudíž má mít přesně určený směr a cíl. Pro jezdce a koně má být jistotou, že se bude bez problémů po ní pohybovat, to znamená, že nebude muset přecházet přes hluboké strže, úzké můstky, dálnice, skály či nepřebroditelné vodní toky. Stezka by měla zajistit průchodnost terénu a bezpečnost pro koně i pro jezdce a měla by je dovést na určené místo, navíc zajímavou a krásnou krajinou.

I pro jezdce na koni platí pravidla pohybu na jezdecké stezce, které jsou uvedeny v praktickém průvodci. Pokud jezdec s koněm jede po silnici měli by se řídit pravidly silničního provozu.

3.11 Hipoturistika

Je dokázáno, že navázání bližšího kontaktu s koněm má příznivý vliv na lidskou mysl, čímž se posiluje harmonie člověka s přírodou, které je v současně uspěchané době důležitou formou duševního odpočinku. Jsou mimo jiné známy pozitivní účinky hipoterapie, proto se tato aktivita doporučuje pro děti i dospělé s různými duševními poruchami. I když dnes kůň stále slouží jako pomocník při práci v lese nebo zemědělství, rozvíjí se v dnešní době více jeho využití pro sport a rekreaci. Kombinací těchto dvou složek je právě turistika na koni nebo-li hipoturistika. Významně se v posledních letech rozvíjí hlavně v souvislosti s navracející se možností a popularitou chovu koní jako domácích zvířat a také se vstupem do Evropské unie a dotační podporou rekreace. Jezdecká turistika patří k tzv. měkké turistice, která se snaží při svém provozování harmonizovat potřeby turistů a místního obyvatelstva, neničit přírodu ani kulturní unikátnost místa. Podle toho se většinou jedná o malé skupinky jezdců, maximálně 10 koní ve skupině. U hipoturistiky rozlišujeme tři charakteristické složky:

- I. **technickou**, která spočívá v tréninku a drezuře koní a zlepšování vztahu člověk - kůň, důraz je kladen na výcvik koně a jeho výkonnost,
- II. **pohybovou neboli sportovní**, jejíž základem je pohyb jako volnočasová aktivita,
- III. **poznávací**, která má za úkol zprostředkovat jezdci zážitek z navštívených míst či

umožnit známý „pohled na svět z koňského hřbetu“ (Špičáková, 2009).

Hollý (2003), kterého cituje Špičáková (2009), rozlišuje tři základní formy jezdeckého turismu:

- **Vycházky na koni:** jízda v terénu trvající do 4 hodiny, při které jezdci ujedou vzdálenost 7–30 km. Tato forma se skládá z pohybové, technické a poznávací složky.
- **Výlety a túry:** cesty trvající většinou celý den a jezdci překonávají trasu o vzdálenosti od 30 do 70 km. Mají všechny obsahové složky, důraz je kladen zejména na složku pohybovou a poznávací.
- **Putování na koni:** Jedná se o více celodenních cest spojených do jednoho celku. Dominantní roli zde hraje poznávání a v druhé řadě pohyb. Je organizačně náročné a je k němu potřeba zázemí služeb na trase.

Tato jednoduché rozdělení forem hipoturistiky nám současně znázorňuje, jakým způsobem je dobré vytvářet cestovní podmínky a druhy jezdeckých tras. Z těchto požadavků vyplývá také základní rozdělení cestní sítě pro hipoturistiku (Hollý, 2005), (Špičáková, 2009).

Hollý dále také hierarchizuje síť hipostezek do struktury o třech úrovních:

Páteřní síť

Jsou to hlavní cesty vedené skrz celou zemi, nebo jen území kraje. Mají nadnárodní význam, na hraničních bodech navazují na již vybudovaná, nebo předpokládaná pokračování v jiných regionech a zemích. V ideálním případě budou jednou spojovat celou Evropu. Poskytují a jsou vhodné pro jezdeckou turistiku formou putování na koni, kdy je jezdec několik dní v terénu a turistická infrastruktura mu zajistí ubytování, stravu a veškerý komfort pro něj i koně. Jejich délka se pohybuje ve stovkách kilometrů. Je složena z jednotlivých úseků o délce v rozmezí 30 – až 70 km, které jsou odděleny koňskými stanicemi.

Regionální cesty

Jedná se o jezdecké stezky spojující buď jednotlivé páteřní stezky s lokálními centry hipoturistiky nebo propojující jednotlivé linie páteřní sítě. Mají strategický regionální význam, doplňují turistické možnosti a dotvářejí význam oblasti pro rekreační využití. Snaží se v jezdcích vyvolat zájem o daný region a poskytnout pobyt v přírodě. Jejich délka je v desítkách kilometrů.

Lokální cesty a okruhy

Na této úrovni bychom mohli stezky rozdělit na dva druhy. Prvním jsou okružní cesty v okolí jezdeckých center. Jsou největším přínosem pro místní poskytovatele jezdeckých služeb. Převážně slouží pro pravidelnou sportovní jízdu, čemuž odpovídá četnost a frekvence využití. Druhým typem jsou motivační trasy za určitým cílem (historickými a kulturními památkami,

přírodními skvosty), které mohou být odbočkou z trasy páteřní nebo regionální. Jejich význam je spíše rekreační, či dokonce komerční. Délka trasy se pohybuje kolem několika kilometrů k desítkám kilometrů. Mají lokální význam, zájem na jejich vybudování a údržbě je tedy mezi obecními či regionálními institucemi či jezdeckými kluby (Hollý, 2005).

3.11.1 Objekty na jezdeckých stezkách

Nejčastěji je jezdecká trasa vedena po existující účelové komunikaci a těleso stezky doprovází odvodňovací a zabezpečovací objekty. Mezi ty, které zajišťují bezpečné odvedení srážkové vody a zabezpečují křížení vodního toku (Krešl – Sereda, 1989) patří:

- příkopy a rigoly pro vedení převážně povrchové vody podél cestního tělesa,
- svodnice pro příčné svádění vody z koruny zemních cest,
- drenáže pro odvádění a snižování hladiny podzemní vody,
- mosty, propusti a brody pro příčné převedení vodních toků pod cestou.

Pro koně není problém překonat vodoteč broděním a v případě navrhování hipostezek je nutné sledovat místa křížení s vodním tokem a zajištění jejich bezpečného a šetrného provozování bez narušení jejich správné funkčnosti. Lávky či mostky by měli být dostatečně pevné, nebo označené varovnou cedulí.

Další objekty, které zabezpečují stezku a jsou pro hipoturistiku charakteristické. Jsou to:

- uvaziště,
- ohrady,
- směrové značky a tabule,
- informační panely (Špičáková, 2009).

Stanice

Stanicí je myšleno specifické zařízení sloužící pro jezdce i koně. Jejich provozovateli jsou nejčastěji soukromí chovatelé koní, popřípadě poskytovatelé ubytovacích a pohostinských zařízení, které mají komerční charakter. Stanice jsou převážně umístovány na páteřních stezkách v některých případech jsou jako výchoziště pro lokální jezdecké okruhy, které slouží pro potřeby jejich klientů a jejich správa je často v jejich režii.

V mnoha krajích už dnes existují seznamy evidující všechny koňské stanice i služby které poskytují. Jedná se o různé úrovně ubytování, poskytování stravování, zázemí pro koně jako je sprchování koní, veterinář, kovář, krmení, vázané stání venku či uvnitř, ohrada, stáj, boxy, venkovní nebo krytá jízdárna a další (Špičáková, 2009).

Minimální požadavky na jezdeckou stanici a její vybavení:

- Možnost přespání pro 3-4 koně a všechny jezdce
- Zřízena pevná ohrada
- Možnost zakoupit krmení pro koně - seno, jádro
- Přístup k vodě
- Dostupnost zařízení pro základní hygienu pro jezdce
- Možnost volného stanování
- Dostupnost veterináře, kováře, přepravce apod (Hrubí a spol., 2014).

Uvaziště

Uvazištěm se rozumí objekt na jezdecké stezce, který slouží ke krátkodobému odpočinku koní a jezdců. Jedná se o krátkodobé přivázání koně. Nejčastěji je budováno v místech určených k odpočinku, jako jsou přístřešky, lavičky, altánky, tábořiště, místa na koupání, brody či „stání“ u restaurací, obchodů, ale také u pamětihodností – hradů, zámků nebo přírodních zajímavostí. Jedná se o jednoduché, dřevěné zařízení zhotovené z masivního břevna ve výšce 1,0 – 1,2 m, kláda je upevněná na kůlech zapaštěných hluboko do země. Uvaziště slouží k bezpečnému uvázání koně. Máme dva typy jednoduchých uvazišť:

- Typ A - přímé
- Typ B - rohové

By bylo možné vybudovat uvaziště je potřeba mít k dispozici dostatečně velký prostor o rozměrech cca 5x3 m. S umístěním (výstavbou) uvaziště musí souhlasit vlastník pozemku, na kterém bude uvaziště vybudováno. Na nákladech na zřízení uvaziště se z velké části mohou podílet poskytovatelé služeb, kteří rovněž zajišťují jejich údržbu a pečují o čistotu v dané lokalitě (Špičáková, 2009).

Obrázek 8: Uvaziště pro koně (Záhorová, 2020).

Informační tabule a panely

Informační tabule a panely je vhodné instalovat na nejvíce důležitých místech jezdeckých stezek. Poskytují jezdcům i ostatním návštěvníkům dostatek informací o stezce. Dále na nich mohou být uvedené informace a mapy o síti dalších tras v regionu. Kromě mapy by tabule měla obsahovat i text pravidel chování na stezce.

Informační tabule je vhodné umístit na těchto místech:

- východištích tras,
- křiženích páteřní trasy s lokálními okruhy,
- v místech, kde jsou kulturní a přírodní zajímavosti, památky, předměty zvláštní ochrany,
- v místech panoramatického rozhledu po krajině,
- u uvazišť apod.

Je vhodné, aby instalované tabule odpovídaly v místě zběhlým parametrům, co do rozměru a co do vzhledu. Mají splňovat parametry stejné jako informační tabule pro pěší. Obvykle se jedná o panely o rozměry 100 – 150 cm šířky a cca 70 – 100 cm do výšky. Jsou upevněny na dřevěných, popřípadě kovových sloupcích upevněných v zemi do hloubky přibližně 1 m. Vyrobeny jsou z impregnované nebo natřeného dřeva (kulatina nebo hraněné řezivo). Při jejich umísťování je nezbytné postupovat v souladu se stavebním zákonem a je potřeba jejich umístění konzultovat s místně příslušným stavebním úřadem (Hrubí a spol., 2014).

Ohrady pro koně

Kruhové ohrady jsou univerzálním inventářem – mohou sloužit jak pro přenocování či odpočinek koní hostů, tak i mimo turistickou sezónu pro výcvik vlastních koní na stanici.

Nejčastěji se pevné oplocení ohrad vyrábí ze dřeva. Dřevo je materiál tzv. „ekologický“, který je velice vhodný jako krajnotvorný prvek. Jedná se materiál, který je velice výhodný pro jeho příznivé prvotní pořizovací náklady. Jeho nevýhodou může být kratší životnost, kterou lze prodloužit různými prostředky a nátěry. Jedním z opatření pro zvýšení životnosti dřevěných ohrad je opálit špičky kůlů před tím, než je budeme instalovat, nebo je natřít (napustit) nějakým životnímu prostředí šetrným konzervačním přípravkem. Tento typ oplocení se doporučuje doplnit elektrickým ohradníkem (Hrubí a spol., 2014).

Obrázek 9: Kruhová jízďárna (Agrotrans & Petr Holman, 2020).

Obrázek 10: Pevná ohrada s elektrickým ohradníkem (Stavby ohrad, 2021).

3.11.2 Jezdecké trasy a různé povrchy

Vyhovujícím povrchem pro jezdeckou trasu je dostatečně pevná, ale přitom pružná cesta. V naší oblasti tyto podmínky nejlépe splňují polní a lesní cesty, cesty na hrázích rybníků, vhodné je i vedení koní po středních travnatých pásech cest. Stezka může být vedena, pokud není možné jinak, i po dostatečně široké krajnici méně frekventované komunikace, kterými jsou hlavně silnice III. třídy nebo místní a obslužné komunikace. Stezky tvořící hlavní páteřní trasy vedou v nejdůležitějších směrech a napojují se na síť tras do sousedních krajů a zemí, tak mohou vést i na dalších významných trasách (historická trasa).

Je třeba, aby v okolí stezek byl dostatečný počet stanic pro přenocování jezdců a koní, míst vhodných k odpočinku, možnost občerstvení a napojení koní.

Stezka by měla vést zajímavým územím jako jsou území s historickými památkami, přírodními zajímavostmi, vodou, romantickým terénem. Pokud se na trase vyskytnou místa, která by mohla znamenat překážku pouze pro některé jezdce a koně (brodění řeky) je dobré pro takový úsek vyznačit i variantní trasu (Hrubí a spol., 2014).

3.11.2.1 Povrch a jeho vliv na koně

Stejně jako pro lidi, tak i pro koně je povrch důležitým faktorem a může výrazně ovlivnit jejich zdraví a pohodlí. Tvrdý povrch šetří šlachy a šlachový aparát není toliko namáhaný, ale dlouhodobější vliv může způsobit poškození kloubů. Měkký nebo dokonce hluboký povrch oproti tvrdému povrchu šetří klouby, ale namáhá šlachy. Pokud kůň dlouhodobě jezdí převážně na příliš měkkém a hlubokém povrchu může dojít k jeho kulhání a případně i vyřazení z provozu.

Tvrdý povrch

Do této skupiny řadíme asfalt, zpevněné cesty, dlažební kostky, zámkovou dlažbu, beton, skály, suchá pole a louky a pastviny.

Vliv *asfaltu* na koně:

- šetří šlachy koní,
- možné kratší vzdálenosti klusat,
- v městské zástavbě nejvhodnější a nejpohodlnější povrch, často jediný možný (nekonfliktní)

nevýhody:

- okovaným koním klouže,
- vlhký či namrzlý klouže všem koním,
- kůň s nákladem se může pohybovat jen krokem,
- většinou jde o povrch silnice: potřeba zvýšená opatrnost, nebo sesednutí a jít vedle koně.

Dalším tvrdým povrchem mohou být dlažební kostky, zámková dlažba, beton: Výhody jsou obdobného charakteru jako asfalt, ale mokré více kloužou (Hrubí a spol., 2014).

nevýhody:

- povrch je vhodný pouze pro krok, takže cesta trvá delší dobu a může být až nudná.

Skalnatý povrch

Z tvrdých povrchů se jedná o nejméně vhodný variantu, zvláště pokud se jedná tvrdé horniny. U tohoto povrchu bývá nejlepší z koně slézt a vést ho u hlavy.

výhody: v závislosti na tvrdosti horniny, např. pískovec je měkčí, a proto může být pro koně i pohodlný

nevýhody:

- tvrdší horniny (žula apod.)
- vystupující skály mohou poškodit nohy zvláště u neokovaných koní
- někteří koně mohou na takovém povrchu zakopávat, klouzat nebo se dokonce i zranit
- skalnatý povrch nebo podklad velmi zpomaluje rychlost pohybu jezdců

Při velkém suchu je možné za velmi tvrdý povrch považovat i neudržované louky a pastviny, uježděné polní cesty, kamenité lesní cesty apod.

Pružné povrchy

Patří sem především lesní cesty, pěšinky, louky, polní cesty, trávníky, hlinitopísčité cesty. Pružný povrch je pro jízdu na koni krajinou ideální. Jedná se většinou o pěšinky, lesní cesty, cesty vedoucí loukami.

výhody:

- šetří koním klouby i šlachy
- umožňuje pohyb v rychlejším chodu než jen v kroku
- je to pohodlnější i pro jezdce
- velmi vhodné jsou staré úvozové cesty

nevýhody:

- za deště mohou rozmoknout a změnit se v hluboké cesty
- u lesních cest mohou tvořit nebezpečí vystupující kořeny, po kterých koně mohou uklouznout zejména pokud jsou kořeny mokré mohou velmi klouzat (Hrubí a spol., 2014).

Měkký povrch

Za měkký povrch lze považovat zavláženou nebo namoklou louku, lesní cestu s měkkým podkladem. Tyto povrchy jsou pohodlné a velmi vhodné pro jezdeckou turistiku. Hlavní nevýhodou těchto cest je nebezpečí podmáčení při dlouhých a intenzivních deštích, kdy se může změnit v hluboký a často pro stezku naprosto nevhodný a někdy i neprůchodný terén. Velký pozor se musí dávat na svazích, kdy může dojít k uklouznutí koně.

Hluboký povrch

Vyskytuje se na podmáčených loukách, technikou narušených polních a lesních cestách, na oraništích a zamokřených polích, močálech a v blízkosti vodních toků. Jedná se o takový povrch, na kterém se koně boří a propadají nad spěnkový kloub (pevný kloub nad kopytem).

výhody:

- nepoužívaný ani pěšími ani cykloturisty, obvykle nevhodný i pro automobily.

nevýhody:

- větší námaha pro koně, kteří se do něj boří,
- může dojít ke zranění předmětem, který není na první pohled vidět a je schovaný pod povrchem – kameny, železo, plechovky a pod.

Pokud lze najít náhradní cestu, měl by být tento úsek úplně vynechán a stezka vedena jinou trasou. Vznikají-li na rozměklé půdě louže, které lze vcelku dobře odhadnout pohledem a voda v nich je čirá, kůň jimi projde.

Sypký povrch

Mezi tyto povrchy se řadí štěrk, písek, kamínky, kačírek a pod. Písek, je-li vlhký, může se bořit, a není-li hluboký, nemusí pro koně znamenat žádnou vyšší námahu při jeho přecházení. V lese se často nacházejí cesty zpevněné sypaným štěrkem různé velikosti. Není snadné určit, zda je horší štěrk menší či větší, ale menší štěrky jsou obvykle menším zlem a dají se lépe přejít.

výhody:

- šetří půdní podklad,
- nedrží se v něm voda (Hrubá a spol., 2014).

nevýhody:

- nepohodlný a velmi náročný pro překonání pro koně i pro jezdce svou nestabilitou (u větších štěrků),
- nebezpečí vzniku otlaků u koní, vzniku různých zranění od rozseknutí nebo natržení kůže až po hlubší rány, zaseknutí kamene mezi podkovu a kopyto, nebezpečí olámání kopytní stěny (u neokovaných koní).

Krátký úsek posypaný velkým štěrkem (řádově několik metrů), lze vždy překonat krokem či se sednutím. Pokud se takový úsek na stezce nachází či má nacházet, je dobré si zjistit, zda se jedná jen o zpevnění části lesní cesty pro těžší techniku, či zda jde o některou z fází ve zpevňování cesty. V takových případech je možné tento úsek do stezky zařadit, pokud není možná jiná alternativa. Takový úsek totiž znamená zdržení a zvýšenou opatrnost. Vyskytují-li se na stezce více takových úseků, začnou se jí uživatelé vyhýbat a postupně přestane být využíván. Z hlediska provozu je takový povrch také nevhodný (Hrubí a spol, 2014).

3.12 Chráněné oblasti a jízda na koni

Z pohledu ochrany přírody je rozhodující otázka pohybu koní v chráněných územích (hl. v 1. zóně NP, NPR, tedy u lokalit citlivých na zvláště chráněné živočišné druhy a rostliny). Může dojít k sešlapu koňskými kopyty, rušení hnízdicích ptáků apod. Omezení vyplývá ze zákona č. 114/1992 Sb., který určuje především zákaz vstupu mimo cesty a zákaz hromadných akcí v NP. Jízdu na koni mimo značené stezky je možné chápat tak, že jezdec se smí s koněm pohybovat všude tam, kam smí vjet i motorové vozidlo a také má možnost jezdit na vymezených trasách jezdeckých stezek. Trasy vyznačené KČT pro turistiku, samy o sobě k průjezdu na koni neopravňují. Také není nikde stanovena hromadnost akcí pro koně, platí ale nepsané pravidlo 30 účastníků, což přepočítáváme zhruba 10 až 15 jezdců. Mezi diskutabilní pravidla patří také zákaz vjezdu na pole a louky (ze zákona je jízda možná v době, kdy jsou sklizeny) a zákaz vedení hipostezek po cestách s nezpevněným povrchem. Z toho vyplývá, že navrhování hipostezek má smysl hlavně v oblastech v NP a CHKO (Valda & Vítek, 2009).

I tam, kde nejsou nějaká omezení, by měl jezdec posoudit, zda svou jízdou nemůže cestu poškodit. V místech střetu s příznivci odlišných aktivit (kteří chtějí mít rovněž maximální pocit naplnění při jimi vykonávané činnosti) a dále, tam kde jsou nevyhovující parametry trasy pro soulad s příznivci jiných sportů (úzká pěšina, blátivý povrch), je důležité vyznačení hipostezky tak, aby všichni účastníci byli spokojeni a nedocházelo k omezení žádné z vykonávané aktivity.

Chráněná území mají větší atraktivitu, což přináší větší návštěvnost a tím i větší turistické zatížení. Všechny zainteresované skupiny (pěší turista, cyklista, jezdec na koni apod.) chtějí

zájmovou chráněnou oblast bez problémů projít či projet a poznat kulturní i přírodní hodnoty daného území. Není však pravda, že nejkratší cesta přes chráněné území představuje tu nejlepší.

Pokud se zřizuje trasa hipostezky je důležité nevynechat žádnou ze zainteresovaných stran, to je orgány ochrany přírody, vlastníky dotčených pozemků, KČT, místní samosprávy, vlastníky místních farem, veterinární správy, orgány státní správy lesů, lesní správy a zemědělce (Valda & Vítek, 2009).

3.13 Návrh hipostezky

Navrhování jezdeckých stezek je velice složitý proces. V prvním fázi je potřeba vyhledat a zajistit popis jezdeckých stanic na daném území, kdy je potřeba zjistit, zda by dané stanice měli zájem o spolupráci. Následuje osobní setkání se zástupci zaregistrovaných stanic a projednání návrhu, kudy přesně stezka povede. Konečnou fází je rozdělení navržených tras mezi jednotlivé značkaře. Výběr trasy je omezen platnou legislativou, např. že v lesích musí trasa hipostezky vést hlavně po cestách. Z hlediska výběru trasy je dobré, pokud je to možné vyhýbat se rizikovým místům jako jsou silně frekventované komunikace, přechod železniční tratě, brodění hlubokých vodních toků, města či ohrazené pastviny. Nevhodné je paralelní vedení s cyklistickými nebo pěšími stezkami, pokud není cesta široká alespoň 2 metry, naopak vhodný je často souběh s lyžařskými trasami.

Důležitým faktorem je povrch stezky, ideální je dostatečně pevná, ale přitom pružná cesta, nevhodné jsou tvrdé povrchy jako je beton nebo asfalt. Naopak vhodné jsou lesní a polní cesty nebo travnaté pásy uprostřed cest. Ideální je, aby v okolí stezek bylo dostatek stanic pro přenocování jezdců s koňmi a také dostatek míst pro odpočinek a občerstvení. Hipostezka by měla vést zajímavým územím, kde se vyskytují zajímavé historické památky nebo unikátní přírodní jevy.

V samotném procesu schvalování hipotras, mají hlavní slovo ochránci přírody a majitelé pozemků, na jejichž území je plánovaná stezka vedena. Pokud je trasa schválena, můžou začít terénní práce značkařů, poté se stezka zakreslí do mapy KČT a v neposlední řadě je důležité umístění směrovek a rozcestníků. Pro financování tvorby jezdeckých tras se využívají z velké části dotační programy z krajských a evropských zdrojů (Andrlová, 2009).

3.13.1 Značení hipostezek

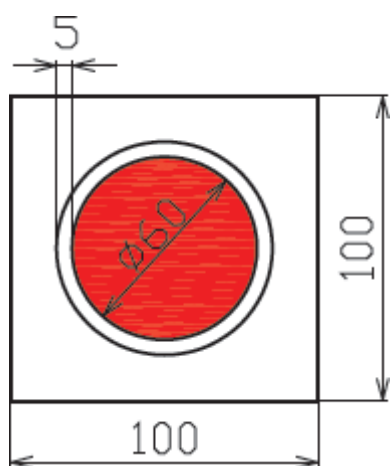
Pro značení jezdeckých stezek se využívá metodika značení turistických tras používaná Klubem českých turistů (KČT). KČT se už přes 120 let stará o značení a pravidelné udržování sítí pěších,

lyžařských i cyklistických stezek. V roce 2003 přibyly i hipotrazy, kdy společně s příznivci koňské turistiky KČT sestavil metodiku značení jezdeckých stezek. Metodika značení hipostezek podle Markvarta odpovídá metodice značení pěších tras, protože:

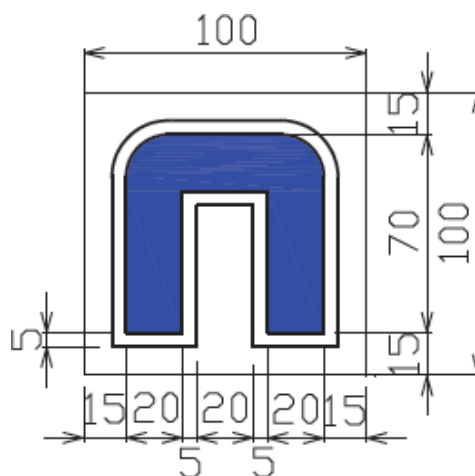
- na trati se jen ojedinele cválá, rychlost pohybu se dá přirovnat k rychlosti pěšího turisty,
- jezdec sleduje cestu pro koně dívá se kam kůň klade nohy a hledí převážně před sebe směrem dolů; značka umístěná příliš vysoko by byla tudíž spíše přehlédnutelná (Markvart, 2009).

Značku jezdecké stezky průběžné tvoří bílý čtverec o rozměrech 10x10 cm, uprostřed kterého je umístěn barevný kruh o poloměru 3 cm. Mezi bílou a barevnou částí je 0,5 cm. Je možné použít i šipky, jejichž provedení je stejné, jako u značení pěších tras.

Jízdárenské okruhy jsou určeny pro komerční jezdeckou turistiku a nejsou zřizovány ani udržovány Klubem českých turistů jen v případě dohody o provedení práce, uzavřené mezi majitelem stáje a příslušným značkařem. Tyto trasy vznikají na základě aktivit majitelů a správců stájí. Jsou značeny barevným symbolem podkovy v bílém čtverci o vnějším rozměru 10x10 cm (Andrlová, 2009).

Obrázek 12: Jezdecká stezka průběžná (ČKT, 2013).

Obrázek 11: Jezdecká stezka okružní (ČKT, 2013).

Určení barvy stezky odpovídá systému barevného odlišení pěších tras. Hlavní trasy jsou označeny červenou barvou, vedlejší trasy modrou barvou, regionální a místní jezdecké trasy zelenou nebo žlutou barvou. Je také potřeba dát si pozor, aby se nekřížily jezdecké stezky stejné barvy.

Všem nově značeným jezdeckým trasám je přiřazeno třímístné evidenční číslo, které je platné v celém státě a odpovídá její barvě. Barvu i evidenční číslo přiděluje způsobilý pracovník Sekce

značení jezdeckých stezek Rady značení KČT. Jízdárenské okruhy evidenční číslo nemají a neopatřují se ani směrovkami a tabulkami.

Směrovky a tabulky na jezdeckých trasách jsou textově i barevně shodné se směrovkami pěších tras s rozdílem, že v horní části záhlaví je uveden text „Jezdecká stezka KČT“. Značky a šipky jezdeckých tras umísťujeme ve výšce cca 180 cm nad zemí. Pokud dojde k souběhu se značením jiné trasy, směrovky jezdecké trasy jsou umístěny ve výši 10 cm nad každou pěší nebo lyžařskou značkou a 20 cm pod cykloznačkou, a to na společný objekt jako je strom nebo sloup.

Údržbu a značení jezdecké stezky přebírá KČT. První údržba se provádí jeden rok po vyznačení nové stezky. Další údržba se provádí vždy jednou za tři roky. Údržba stezky je financována KČT, ale samotnou tvorbu hipostezky KČT nefinancuje, jak už bylo zmíněno (většinou jsou to zdroje z evropských a krajských dotací) (Markvart, 2009).

3.14 Základní pravidla pohybu po jezdeckých stezkách na území ČR

- S ohledem na životní prostředí a provoz na trase stezce jsou ideální skupinky o třech až osmi jezdcích.
- Nevjíždět do luk, polí nebo lesních porostů a nerušit zvěř.
- Dbát na omezení a nařízení na některých úsecích stezky (klid pro zvěř, těžba dřeva).
- Být ohleduplný k ostatním uživatelům stezky. Upozornit ostatní uživatele stezky pokud se je chystáte předjet a zpomalit tak, abyste je bezpečně minuli. Chodce míjet zásadně v kroku, velkou opatrnost dávat u cyklistů. Předjíždět je zásadně zleva.
- Na frekventované nebo rozbahněné stezce jezdit za sebou. Být ohleduplný k povrchu stezky, který mohou koně kopyty poškodit.
- Cválat pouze v bezpečných a přehledných úsecích, překážky z důvodu bezpečnosti raději překračovat nebo obcházet.
- Pokud chcete tábořit mimo stanici, tak jen na vyhrazeném tábořišti nebo na místě, kde vám to dovolil majitel pozemku.
- Chránit prostředí stezky. Nenechávat nikde odhozené odpadky a trus od svého koně ze stezky odklidit.
- Upozorněte stanici na případné problémy, jako např. vyvrácené stromy, poškozené značení, vysypané odpadky, sesuv půdy.
- Z bezpečnostních důvodů nenechávat na stezce volně pobíhat psi. Pravidlo platí i pro tábořiště a jezdecké stanice.
- Jezdec vjíždí na stezku na vlastní nebezpečí. Pokud při jízdě utrpí újmu nebo úraz daný charakterem prostředí nebo terénu, není oprávněn požadovat náhradu po vlastníkovu lesa či pozemků, ani po žádném dalším zainteresovaném subjektu.

- Pokud se pohybujeme blízko kolejiště nebo silnice, dodržujeme pravidla silničního provozu.
- Myslet na to, že ostatní uživatelé stezky nemusí znát koně a jejich reakce. (Andrlová, 2009).

3.15 Výhody, rizika a hrozby jezdeckých stezek

Je spousta důvodů, proč vytvářet síť jezdeckých tras, a to jak v měřítku lokálním, krajském, celorepublikovém, tak i mezinárodním. Výhody a hrozby jezdeckých stezek podle Špičákové (2009):

Výhody jezdeckých stezek:

- Přístup pro všechny, kůň s jezdcem se může v krajině pohybovat celkem volně.
- Turistické cesty a cyklotrasy jsou zpravidla určeny pouze pro pěší nebo cyklisty. Vybudování hipotrazy nevyklučuje ze současného pohybu po nich ostatní uživatelé.
- Trasy stezek jsou navrhovány, tak aby byly vedeny hlavně po polních a lesních cestách a jezdci museli co nejméně využívat motorových silnic. Zajišťuje bezpečný pohyb jezdců a koní.
- lokální síť koňských tras by měly zpřístupňovat pro tento druh cestování přírodní a kulturní zajímavosti, při současném dodržení bezpečnosti jezdce i koně.
- Vybudování sítě v podstatě jezdcům znemožní vjíždět do polí a mimo úseky, které jsou k tomu určeny a vyznačeny. Předchází se škodám způsobeným jezdci, kteří by díky bloudění v neznámém terénu (nebo z neukázněnosti) zvolili jízdu porostem, přes zemědělské kultury nebo pastviny
- Prodloužení turistické sezóny, pro turistiku na koni je nejvhodnější období jaro a podzim,
- Snižuje se vznik konfliktů s majiteli pozemků, kteří by jezdcům mohli zakázat vstup na jejich pozemek
- pouhý pobyt koní a turistů na stanicích výrazně zvyšuje atraktivitu míst i pro ostatní hosty, především rodiny s dětmi, pokud je vedena stezka vhodně, tak i pěší turisté ocení setkání s koňmi.
- Představuje nárůst ekonomického rozvoje. Součástí sítě jsou také jezdecké stanice, kde je možné podnikat ve službách ubytovacích a stravovacích pro jezdce i pro koně. V současnosti stoupá poptávka po aktivitách spojenými s koňmi a to hlavně v období prázdnin, což může být finančním přínosem pro ekonomiku zemědělských regionů (Špičáková, 2009).

Rizika a hrozby jezdeckých stezek:

- nebezpečí riziko přenosu chorob koní (při nedůsledném dodržování veterinárních předpisů a zásad zoohygieny, schémat očkování a odčervení),
- v náročnějším terénu může dojít ke zranění koně (nedodržování bezpečnostních pravidel, pravidel pohybu na stezce, přeceňování vlastních sil nebo sil koně),
- riziko dočasného poškození povrchu stezky v určitých situacích (větší množství projíždějících jezdců při deštivém počasí), dalším přecházením koní po vysychající půdě dochází k opětovnému zarovnání povrchu,
- riziko vyplývající z možného střetu jezdce především s cyklisty,
- nebezpečí pohybu neukázněných turistů s koňmi

Specifickým problémem je častý odpor majitelů a nájemců pozemků, jejichž souhlas je potřebný při vedení trasy přes jejich parcely. Obvykle pramení z obav z nového druhu turistiky nebo také s konflikty spojenými s lesním či polním hospodařením (Špičáková, 2009).

3.16 Turistika na koni v zahraničí

Ve většině vyspělých regionech Evropy je síť jezdeckých tras součástí aktivní turistické infrastruktury. V Rakousku, Německu, Polsku, Anglii a USA má hipoturistika dlouhou tradici a systém stezek je propracovaný. Vydávají instruktážní a propagační materiály. Snaží se o sladění problematiky hipostezek s potřebami ochrany přírody i jinými rekreačními aktivitami.

3.16.1 Polsko

Turistika na koni je v Polsku jednou z nejstarších tradic sahající do 19. století, kterou byla horská turistika v divoké přírodě. Hipoturistika v nižších oblastech měla jiný historický vývoj než v horských oblastech. V nížinných oblastech byla významnou součástí rytířství a tradice kavalerie. Celým Polskem je vedeno nespočetné množství stezek. Na vedení a značení těchto stezek se podílí různé organizace a především PTTK, který je polskou verzí Klubu českých turistů. Každý rok přibývají jak turisté, kteří mají zájem o hipoturistiku, tak i nové stezky. Nejvýznamnějšími trasami jsou 600 kilometrů dlouhá hipostezka Transbeskidzki a 1817 kilometrová hipostezka Łódź.

Značky jezdeckých tras v Polsku mají tvar obdélníku o velikosti 20x12 cm se symbolem hlavy koně, číslem stezky a barevným kolečkem. Směrové značení napravo má odlišné rozložení a jeho velikost je 45x15 centimetrů (Andrlová, 2008).

3.16.2 Rakousko

Velmi dobře propracovaný systém stezek funguje především v Horním Rakousku v oblasti Mühlviertel (Wanderreiten im Mühlviertel), kde je organizován organizací EUREGIO. V Dolním Rakousku tvoří systém stezek organizace Landesverband für Reiten und Fahren in Niederösterreich (Pferdeland Niederösterreich). Na rozdíl od České republiky, kde je turistika na koni považována více za aktivitu cestovního ruchu, v Rakousku je kladen důraz na hospodářský význam pro zemědělce. Oblasti a stanice jsou podrobně popsány a jsou kombinovány přímo s produkty cestovního ruchu, jako jsou akce s koňmi pro děti, tématické výcvikové kurzy, zimní programy a další, nabízené konkrétními stanicemi. Pro zájemce o turistiku existuje několik webových portálů s mapkami a seznamy dostupných služeb, podle kterých si lze celou cestu naplánovat. K dispozici je také interaktivní mapový portál, k němuž vycházejí i tištěné verze map.

Hipotrazy jsou značeny hliníkovými tabulkami ve tvaru čtverce opatřené symbolem koňské hlavy a doplněny tabulkami s údaji o směru a vzdálenosti. Tabulky jsou ve volném terénu umístěny na sloupky o čtvercovém profilu z recyklované plastické hmoty (Špičáková, 2009).

3.16.3 Německo

Jihovýchodní část Německa v okolí Norimberku má propracovaný regionální systém stezek, který vznikl na území šesti regionů. Tento systém propojuje turistiku na koni s ostatními volnočasovými aktivitami. Jsou zde zapojeny spolky přátel přírody, instituce podpory cestovního ruchu, ale i správy přírodních parků. Pro potřeby turistiky na koni jsou vydávány podrobné mapy v měřítku 1:50 000 s vyznačením očíslovaných tras, přírodních a kulturních zajímavostí a s informacemi o jednotlivých stanicích.

V obou zemích jak v Rakousku i Německu neslouží jezdecké stezky jen pro užívání jezdci na koních, ale v určitém rozsahu i pro průjezd povozů, to rozšiřuje cílovou skupinu uživatelů stezek a služeb v jejím okolí (Špičáková, 2009).

3.16.4 Anglie

Ve Velké Británii je síť koňských jezdeckých tras velmi promyšlená, terén je bohatý a členitý. K zajištění trasování cest dala podnět a nadále řídí organizace The British Horse Society. I přesto, že cestování na koni je zde historickou tradicí nejsou zde pro ni ideální podmínky. Krajina je po 2. světové válce fragmentována rychlostními komunikacemi, průmyslovými zónami, ploty a živelnou zástavbou. Při budování národní sítě stezek se nejdříve navázalo na

historické cesty přes celou zemi, které byly propojeny a doplněny soukromými jezdeckými obvody. Tato síť má nyní tři úrovně:

Národní síť strategicky křížuje a spojuje celou zemi. Jsou označeny bílým číslem cesty na červeném podkladě.

Regionální cesty jsou důležité trasy spojující jezdecké obvody do jedné celonárodní sítě. Ideální je, když jsou součástí malých jezdeckých obvodů s prodloužením k dalším trasám. Nebo se jedná o spojnicí dvou národních cest umožňující delší jízdu bez toho, aby byla potřeba přepravy koně v přepravníku po silnici na místo jízdy na něm. Jsou označeny bílým číslem cesty na modrém podkladě.

Třetí úroveň jsou okružní cesty, které jsou obvykle v délce 5 - 15 mil. Tyto trasy mají největší přínos pro místní poskytovatele jezdeckých služeb, jsou budovány obecními nebo regionálními institucemi, lokálními jezdeckými společnostmi a jezdeckými kluby. Bývají označeny dle místně zvoleného značení.

Organizace sítě je členěna zvlášť pro Anglii, pro Skotsko a Irsko, dohromady jsou ovšem spojené stezkami páteřního charakteru. Je zde snaha zainteresovat všechny občany. Stezky jsou otevřeny i pro pěší a cyklisty (Špičáková, 2009).

3.16.5 USA, Francie, Itálie a Austrálie

Ve Francii a v Itálii nejsou aktivity v oblasti turistiky na koni organizovány centrálně, ale liší se dle jednotlivých oblastí, v některých je možno využívat i systému značených stezek.

Zejména ve Spojených Státech Amerických má organizovaná jezdecká turistika dlouhou tradici. Aktivity pro volný čas se zde řídí řadou centrálně platných detailních předpisů, především v oblasti bezpečnosti jezdců a ochrany přírody. Předpisy jsou dodržovány, kontrolní orgány mají značnou pravomoc a vážnost. Rozdíl oproti evropským zemím spočívá především ve velikosti, a že v USA byl kůň vždy běžným dopravním prostředkem. Není zde tedy problém zavádění něčeho nového do systému pěších tras či cyklostezek, jako v Evropských zemích

Austrálie je zase specifická svým rozsáhlým vzděláváním ohledně činností, fungující ve spojení s jezdeckou turistikou. Vydávají řadu prospektů, instruktážních materiálů a map. Na rozdíl od jiných zemí je v Austrálii normální odstraňovat trus po koních ze stezek. Tyto stezky pod sebou zahrnuje více jak 100 center. Organizaci má v rukou The Australian Horse Riding Centres. V porovnání se střední Evropou je zde v krajině více prostoru, kde je možné se pohybovat (Andrlová, 2008).

4. Hipostezky v CHKO Křivoklátsko

4.1 Charakteristika CHKO Křivoklátsko

4.1.1 Lokalizace a charakteristika

Chráněná krajinná oblast Křivoklátsko leží na západním okraji středních Čech a zabírá téměř celý geomorfologický celek Křivoklátské vrchoviny a severní okraj Plaské pahorkatiny. Pro vysoký výskyt hodnotných přírodních prvků bylo toto území uznáno 1.března 1977 organizací UNESCO jako biosférická rezervace v rámci programu MaB – člověk a biosféra (Man and Biosphere). Dne 24.listopadu 1978 byla výnosem Ministerstva kultury zřízená chráněná krajinná oblast Křivoklátsko (AOPK ČR, 2021).

Biosférická rezervace Křivoklátsko je rozdělena do tří zón podle nároků na ochranu a využití území. Jedná se o zónu jádrovou, nárazníkovou a přechodovou. Tyto rezervace jsou atraktivní pro návštěvníky a mají určitou prestiž. Pro CHKO to znamená i možnost zapojení se do různých mezinárodních projektů (Jelínková, 2014).

Křivoklátsko se rozkládá okolo průmyslových měst Kladno a Rakovník. Celková rozloha území představuje kolem 628 km². Lesní společenstvo pokrývá 62 % plochy, která přesahuje celostátní průměr lesnatosti v pahorkatině a vrchovině. Převládají zde listnaté a smíšené lesy. Nejvyšším bodem Křivoklátska je vrch Těchovín, který se nachází ve výšce 616 m n.m., nejnižším bodem je hladina řeky Berounky v místech, kde opouští oblast, a to je ve výšce 223 m n.m. Na vytváření a zachovalosti celého území má velké podíl řeka Berounka. Za dlouhá tisíciletí se vytvořila hluboká údolí, jehož strmé svahy jsou kryty přirozenou vegetací různorodých společenstev, místy prostoupených skalními výchozy se suchomilnou a teplomilnou faunou a flórou. V rozsáhlých říčních meandrech se stupňovitě uložily říční terasy (AOPK ČR, 2021).

Přírodu Křivoklátska určují dva základní geoekologické fenomény:

vrcholový fenomén, který se projevuje otevřeným bezlesím na jihozápadních temenech některých vrcholů se suchomilnými trávníky a keřovými lemy, označovanými termínem „pleše“

V oblasti CHKO Křivoklátsko je vymezeno celkem 27 maloplošně chráněných území o rozloze 1262,39 ha z nichž jsou 4 na ploše 778 ha zařazeny v kategorii „národní přírodní rezervace“. Od roku 2004 je v rámci soustavy NATURA 2000 vyhlášeno 16 evropsky významných lokalit a Ptačí oblast Křivoklátsko. V kategorii památný strom je vyhlášeno 59 objektů s 602 jedinci

stromů. Pro chráněná území jsou zpracovávány plány péče, které jsou hlavním nástrojem pro zajištění, udržení a zlepšení stavu zvláště chráněných území (AOPK ČR, 2021).

Obrázek 13: Lesnický park Křivoklátsko, který byl vyhlášen 13.5.2010 jako první na území ČR (CzechTourism, 2021).

4.1.2 Flóra a fauna

Střední tok řeky Berounky vytváří krajinu, která je v mnohém ohledu a srovnání s podobnými střeoevropskými krajinami zvláštností. Zachovalo se v ní dosud velké množství přirozených typů vegetace, které v kombinaci s člověkem podmíněnými rostlinnými společenstvy vytvářejí velký soubor nejrozmanitějších vegetačních jednotek (AOPK ČR, 2021).

Z výzkumu potenciální přirozené vegetace bylo zjištěno, že největší zastoupení společenstev křivoklátských lesů v nižších polohách má černýšové dubohabřiny, které ve vyšších polohách a severnějších svazích přecházejí do lipových bučin. Dříve zde byly hojně zastoupeny jedliny, které se v současnosti vyskytují jen sporadicky. Na strmých suťových svazích a v roklicích převažují habrové javořiny. Pro Křivoklátsko jsou charakteristické na několika místech suťové porosty s tisem červeným. K typickým skupinám se řadí i teplomilné doubravy, především společenstva s mochnou bílou a kyselé doubravy. V údolích potoků se vyskytují různé typy olšin a jasenin. K lesním porostům samozřejmě patří i odpovídající hájová květena s kyčelnicí devítolistou, kokoříkem vonným, jaterníkem podléškou nebo mařinkou vonnou a rovněž velmi zajímavá mykoflóra (Hůla, 2009).

Na vrcholech kopců a hřebenech rostou smíšené porosty dubových bučin, přecházející až do bučin čistých.

Z nelesní vegetace jsou typická stepní společenstva pokrývající holá temena kopců nad Berounkou, které nazýváme pleše. Dominuje zde bylinné patro, ojediněle doplněné solitérními duby, které mívají neobvyklé tvary. K dalším častým původcům křivoklátských pleší

patří kavyl Ivanův, chrpa chlumní, bělozářka liliovitá, kamejka modronachová a třemdava bílá. Na jedné lokalitě se zde vyskytuje vzácný chruplavník rolní. Úpatí svahů často pokrývají rozsáhlé porosty měsíčnice vytrvalé.

V nivách toků jsou typické květnaté psárkové louky, na šterkopiscích navazují ovsíkové louky (Hůla, 2009).

Na území chráněné krajinné oblasti bylo zjištěno více než 1800 taxonů cévnatých rostlin.

Také fauna Křivoklátska je typickou faunou středoevropské teplé lesní oblasti. Vysoká druhová pestrost a rozmanitost zařadila toto území například mezi významná ptačí území Evropy. Zachovalost původních biotopů podpořila zachování populací mnoho vzácných, ohrožených a vymírajících druhů živočichů. Druhově nejrozmanitější a zároveň nejvíce prozkoumané skupiny jsou hmyz, měkkýši, pavoukovci a obratlovci.

Na území chráněné krajinné oblasti se vyskytuje 20 kriticky ohrožených, 37 silně ohrožených a 44 ohrožených druhů živočichů. Vzhledem k historickému vývoji je Křivoklátsko tradičně oblastí lovné zvěře, především jelení. Vysoké jsou i stavy prasete divokého, srnce obecného a uměle vysazeného muflona. Z ostatní spárkaté zvěře je zde chován ještě jelen sika, daněk skvrnitý a v Lánské oboře jelen sika Dybowského (AOPK ČR, 2021).

Obrázek 15: Muflon evropský (AOPK ČR, 2021).

Obrázek 14: Jelen sika Dybowského (AOPK ČR, 2021).

4.1.3 Geomorfologie

Území Křivoklátska tvoří převážně horniny pocházející ze starohor a prvohor. Geologická skladba území, jeho reliéf a složení hornin má velký vliv na rozmanitost výskyt mnoha druhů rostlin a živočichů (Stárková & Waldhausová, 2004).

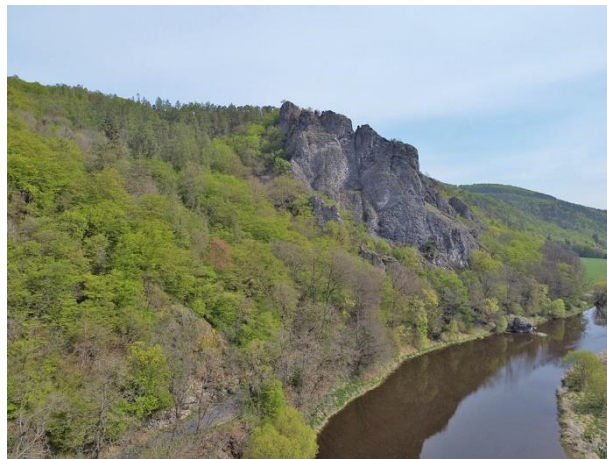
CHKO zabírá téměř celý geomorfologický celek Křivoklátské vrchoviny a severní část Plaské pahorkatiny. Křivoklátská vrchovina se skládá z vyšší Zbirožské vrchoviny, nacházející se převážně na pravém břehu řeky Berounky s nejvyšším vrcholem Těchovín (616 m) a nižší Lánské pahorkatiny s vrcholem Tuchonín (487 m). Hlavním přírodním prvkem celého území je hluboké údolí řeky Berounky, která protéká oblastí od jiho-západu k severo-východu a téměř ve středu oblasti se v pravém úhlu stáčí k jihovýchodní straně. Bohatství a zachovalost celé oblasti je podmíněno velikou členitostí terénu Křivoklátské vrchoviny. Velká část území Zbirožské vrchoviny a současně nejhodnotnější jádro Křivoklátska tvoří četně rozčleněný reliéf s hluboce zaříznutými erozními údolními, který byl vymodelován v horninách křivoklátsko-rokycanského pásma. Toto pásmo se táhne od jihozápadu k severovýchodu oblasti převážně na pravém břehu Berounky a je tvořeno horninami kambrických vulkanitů. Jihovýchodní část Zbirožské vrchoviny má mírně zvlněný reliéf denudačních plošin a mírných svahů, který se vytvořil na proterozoických břidlicích. Po levém břehu Berounky se rozkládá Lánská pahorkatina, která je charakteristická mírně členitým reliéfem na proterozoických sedimentech. Jedná se o denudační plošiny a mírné svahy, které směrem k jihu přecházejí do strmých strání hluboce zaříznutého údolí Berounky. Řeka Berounka vytváří po celé délce toku v území morfologicky významné a nápadné meandry. Za zmínku stojí i pro celé území hojně morfologicky výrazné bulžnickové suky, které jsou vlivem erozní činnosti vypreparované z okolních měkkých hornin a vytvářejí hodnotné krajinné prvky (AOPK ČR, 2021).

Oblast Křivoklátska je proto světově známá jako paleontologické naleziště zkamenělin. První zmínky o sběru zkamenělin pocházejí z roku 1832. O celosvětovou slavnost skryjsko – týřovického naleziště se přičinil francouzský badatel Joachim Barrande. Ten se v této oblasti v první třetině 19. století pohyboval kvůli projektování a vyměřování koněspřežné dráhy (Jedlička & Embertová, 2008).

Asi nejznámější a nejnavštěvovanější geologickou oblastí jsou Skryjská jezírka, která leží v přírodní rezervaci Jezírka. Jako doklad starohorních podmořských výlevů sopečných hornin (tzv. spilitů) je Čertova skála v údolí Berounky (Jedlička & Embertová, 2008).

Obrázek 16: Skryjská jezírka (Turistika.cz s.r.o, 2017).

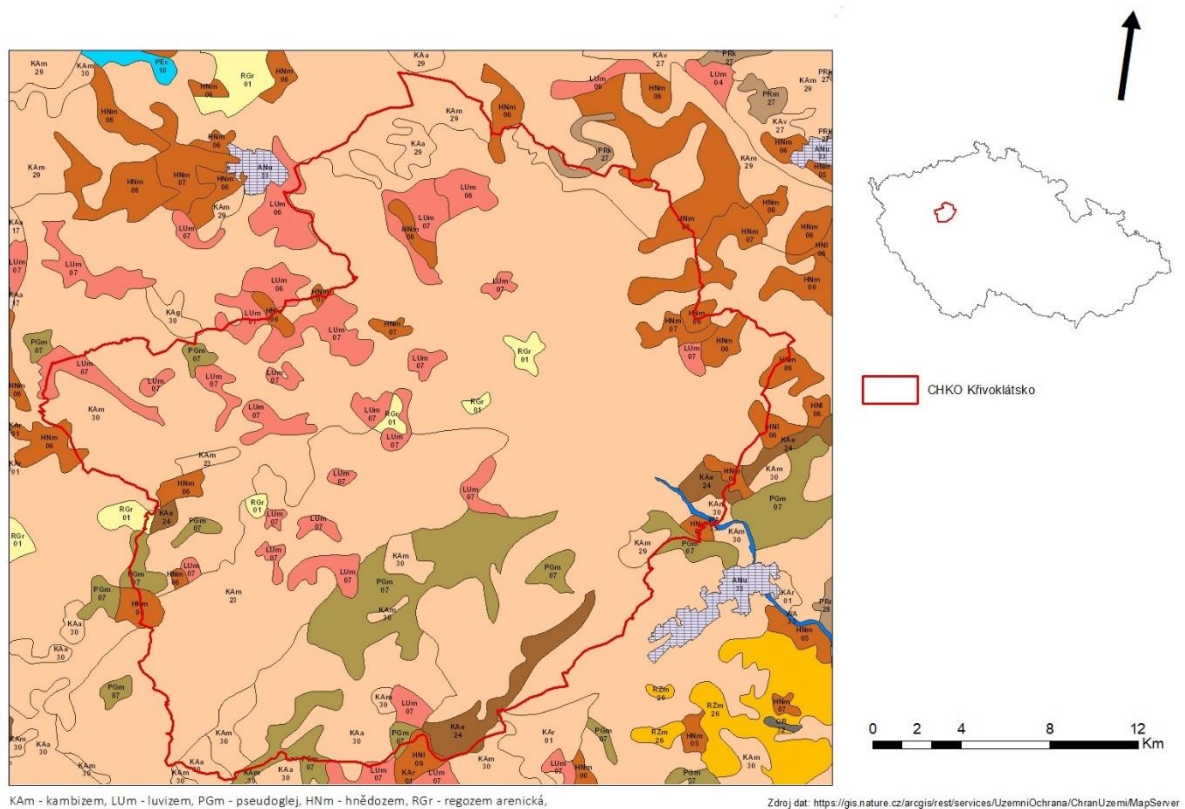

Obrázek 17: Čertova skála v údolí Berounky (Adam, 2002).

4.1.4 Půdní poměry

Na území CHKO Křivoklátsko se vyskytuje pět typů půd. Velkou většinu představuje kambizem. Dalšími jsou luvizem, pseudoglej, hnědozem, rezozem.

Kambizem neboli hnědá půda se nachází na členitém reliéfu s původní vegetací listnatých lesů. Vzniká z poměrně velkého spektra substrátů a vyskytuje se v širokém rozmezí klimatických a vegetačních podmínek, proto se i její vlastnosti, jako je zrnitost, minerální bohatost, acidita, kvalita a množství humusu, odlišuje. Jedná se o kyselé půdy se skladbou, kdy pod často tenkou vrstvou humusu je hnědě až rezivo-hnědě zbarvená vrstva, v níž dochází k intenzivnímu vnitropůdnímu zvětrávání a hnědnutí, hlouběji se nachází zvětráváním méně dotčená vrstva světlejší barvy. Nejvíce zastoupeným půdním subtypem je kambizem rankerová, která je složena ze silně skeletovitých svahovin (Tomášek, 2007).

Obrázek 18: Půdní typy v CHKO Křivoklátsko (vlastní tvorba).

4.1.5 Vodopis

Křivoklátsko je celkově chudé na podzemní vody, což je důsledkem nízké srážkové aktivity i z nevhodného geologického prostředí pro vytváření kolektorů podzemních vod. Většina území je tvořena proterozoickými břidlicemi a drobami, které mají kvůli jílovitému zvětrávání velmi nízkou puklinovou propustnost. Většina zdrojů podzemních vod v oblasti je vázána na poruchové a drčené zóny nebo na přípovrchovou zvědeň kvartérních sedimentů s průlinovou nebo průlinovo-puklinovou propustností (AOPK ČR, 2021).

Srdcem Křivoklátska protéká řeka Berounka, nazývaná někdy též jako Černá řeka, nebo Stará řeka. Vzniká soutokem Úhlavy, Úslavy, Radbuzy a Mže v Plzni. O jedinečnosti Berounky svědčí skutečnost, že protéká třemi chráněnými územími. Pod Plzní teče stejnojmenným přírodním parkem, do CHKO Křivoklátsko vtéká v obci Zvíkovec-Kalinova ves (říční km 82) v nadmořské výšce 256 m a opouští oblast v obci Hýskov (km 39,5) ve výšce 223 m. aby pod městem Beroun vstoupila na území další Chráněné krajinné oblasti, kterou je Český kras. Berounka je pro Křivoklátsko hlavním povrchovým tokem, který odvodňuje většinu podzemních i povrchových vod území. Část území je do Berounky odvodňována nepřímo říčkou Litavkou a potokem Loděnicí.

Na území CHKO je zaznamenáno 340 vodních nádrží, z nichž nejrozsáhlejší je přehradní akumulární nádrž Klíčava s rozlohou 72,5 ha. Vodní nádrže jsou nepravidelně rozptýlené po celém území s výjimkou nejvyšších poloh v jihozápadní části (AOPK ČR, 2021).

Obrázek 19: Pohled na řeku Berounku ze zříceniny hradu Tetín (Todorov, 2016).

4.1.6 Lesnictví

Lesy zaujímají největší plochu oblasti Křivoklátska a to 62 %, což převyšuje celostátní průměr lesnatosti v pahorkatinách a vrchovinách. Rozsáhlá přirozená lesní společenstva se v oblasti zachovala i proto, že Křivoklátsko bylo od středověku královským loveckým revírem. Celková výměra lesů je 38 000 ha.

V území se zachovaly všechny původní druhy dřevin, které představují více jak 80 druhů, včetně keřů. Lesy byly již od raného středověku významně ovlivněny nejprve toulavou těžbou, pastvou a vysokými stavy zvěře a později výchovou a přeměnou porostů s cílem zvyšování produkce dřeva. Do poloviny 19. století je hospodářským zájmem převážně dřevní hmota listnatých dřevin jako zdroj energie pro hutnictví. Od poloviny 19. století dochází k intenzivním přeměnám porostů zakládání monokultur jehličnatých porostů, především smrku, borovice a regionálně nepůvodního modřínu. Z exotů byla vysazena do lesních porostů borovice černá, borovice vejmutovka, jedle obrovská, douglaska tisolistá, dub červen a trnovník akát.

Na území se nevyskytují původní lesy do který člověk nezasáhl, ale jsou zde porosty přirozených lesů se zachovalou dřevinnou skladbou. Území Křivoklátska je známo vysokým výskytem silně ohrožené dřeviny tisu červeného. Odhaduje se, že zde vyskytuje přibližně 5000 jedinců. V CHKO Křivoklátsko je zhruba 80 % lesů ve vlastnictví státu, 10 % v soukromém majetku vlastníka Jerome Colloredo Mansfelda a 10 % ve vlastnictví soukromých osob, římskokatolické církve, obcí a měst. Lesy ve vlastnictví státu obhospodařuje nejen státní podnik Lesy České republiky, ale také Vojenské lesy a statky, s.p. a Lesní správa Lány (AOPK ČR, 2021).

V rámci CHKO je 27 maloplošných chráněných území s přísným režimem ochrany. Plocha lesů v těchto rezervacích je 1 238 ha, to jsou 3 % z celkové plochy lesů. Do podmínek ovlivňujících hospodaření v lesích se promítá také institut evropsky významných lokalit, především ptačí oblasti Křivoklátsko a dalších EVL (Evropsky významné lokality) vyhlášených pro ochranu druhů a stanovišť. Hospodaření v lesích respektuje také vymezené prvky územních systémů ekologické stability.

Do I. zóny bližších ochranných podmínek je zařazeno 6,97 ha lesů což činí 18 % a do druhé zóny bližších ochranných podmínek 20,44 ha což činí 53 %.

V minulosti byla oblast Křivoklátska díky svým hlubokým a hustě zalesněným lesům pro české panovníky oblíbeným místem lovišť. Proto nebyla oblast Křivoklátska zasažena rozvojem intenzivního zemědělství. Tato oblast byla po generace řídce osídlená a převládala zde lov nad zemědělstvím, díky čemuž nedošlo k masivnímu odlesňování a zůstaly zde zachovány podmínky pro rozmanité lesní ekosystémy (Jedlička & Embertová, 2008).

4.2 Hipoturistika v CHKO Křivoklátsko

Jezdecké stezky se v oblasti začaly budovat za účelem regulovat pohyb koní tak, aby bylo dosaženo šetrného a vyváženého stavu s ohledem na ostatní formy turistiky (pěší, cyklisté, autodoprava), ochranu přírody a různorodost zájmů a aktivit. Jezdecké stezky mají kromě pozitivních stránek, který mi je už zmíněná regulace aktivit, zvýšení atraktivity území, ekonomický přínos do oblasti a údržba krajinných struktur i určitá negativa. Mezi tyto negativní stránky lze řadit aktivity spojené s nedodržováním zásad užívání stezek, střety s dalšími skupinami turistů, celoroční přetížení podružných stezek a zatížení životního prostředí. Správné navázání koňských stezek přispívá k trvale udržitelnému rozvoji. Aby mohly být jezdecké stezky užívány je nutné, aby se dodržovala základní veterinární opatření. Pro pohyb na jezdeckých stezkách byly správou CHKO vypracovány zásady pohybu po koňských stezkách, které jsou už zmíněné v kapitole „*Základní pravidla pohybu po jezdeckých stezkách na území ČR*“ (AOPK ČR, 2006).

Na území CHKO Křivoklátsko se nacházejí dvě úrovně jezdeckých tras. Hlavní a podružné. Hlavní stezky se v oblasti Křivoklátska nacházejí dvě a jsou součástí delších jezdeckých stezek SEVER - JIH. Středočeská koňská stezka vznikla v letech 2005 – 2008, tato stezka má čtyři oblasti Středočeská jezdecká stezka I., Středočeská jezdecká stezka II., Středočeská jezdecká stezka III. a Středočeská jezdecká stezka IV.. CHKO Křivoklátsko prochází Středočeská jezdecká stezka II. (červená trasa: Lány – Pustověty – Týřovice – Slabce – Milířov; modrá trasa: Brejle – Městečko – Křivoklát – Losy– Skřivaň – Slabce) a Středočeská jezdecká stezka III. (Chyňava – Nižbor – Otročiněves – Březová – Žebrák). Podružné jezdecké stezky se nacházejí hlavně v okolí jízdáren. Stezky nejsou vedeny žádným maloplošným chráněným územím (ani jeho ochranným pásmem) nebo evropsky významnou lokalitou, z velké části jsou stezky vedeny po zpevněných lesních/polních cestách, příp. po silnicích III. třídy a ojediněle se kříží s turistickými nebo cykloturistickými trasami (AOPK ČR, 2006).

4.2.1 Středočeská jezdecká stezka II.

Páteřní stezka, která je označena červenou barvou navazuje na Středočeskou jezdeckou stezku I. v obci Doksy a vede na jih přes obce Družec a Horní Bezděkov až do Chyňavy. V obci Chyňavy se nachází gotický kostel sv. Prokopa, původně ze 14. století, který byl v druhé polovině 18. století barokně přestavěn a je zapsán na seznamu kulturních památek. Před Chyňavou je možné pokračovat i po podružné trase, která vede směrem na východ jako žlutá do obce Libečova vzdálenou cca 2 kilometry). Dále vede červená páteřní stezka krásnou přírodou chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko, kde má krajina velký podíl lesů a členitý reliéf. Stezka pokračuje přes obec Nižbor, kde se na kopci nad řekou Berouňkou nachází barokní zámek. V zámku je expozice keltské kultury a je sídlem Informačního centra keltské kultury, jelikož

na kopci, který je na protější straně se nalézají pozůstatky keltského hradiště Stradonice. Přes toto hradiště směrem na jihozápad pokračuje trasa hipostezky dále do obce Otročiněves, ze které je možné dále směřovat po žluté hipostezce na Středočeskou jezdeckou stezku III. Tato stezka se stále nachází v CHKO Křivoklátsko, je tedy nutné dodržovat pravidla chování na jezdeckých stezkách, např. je zakázáno chodit mimo vyznačené trasy či nocovat v přírodě. Tento úsek vede velmi krásnou, lesnatou, však poměrně kopcovitou krajinou přes Krušnou Horu, kde se těžila železná ruda. V křivoklátských lesích se dříve kromě jiného také pálilo dřevěné uhlí. Nedaleko za Krušnou Horou u Kublova se nachází zřícenina probožství Velíz a hned vedle je přírodní památka Zdícká skalka u Kublova. Část trasy stezky, která je vedena z Otročiněves až do obce Točnick (cca 20 km) neprochází skrz žádnou urbanizovanou oblast, proto je ideální pro hipoturisty, kteří dávají přednost trasám, které vedou poklidnou krajinou a územím, která jsou co nejméně obydlená. Pokud je, ale trasa vedena mimo obydlená území je potřeba mít vlastní zásoby jídla a pití.

V obci Točnick se nalézají dva historicky významné hrady Točnick a Žebrák okolo kterých vede trasa jezdecké stezky. Hrad Točnick byl založen na přelomu 14. a 15. století jako královské sídlo, které bylo do 17. století obyvatelné. Hrad dodnes patří mezi nejpůsobivější hradní zříceniny, a zůstává dochovanou ukázkou architektury doby Karla IV. Hrad Žebrák pochází z poloviny 13. století. Po roce 1532, kdy došlo na hradě k požáru a vyhořel už nebyl obýván. Žebrák je zajímavý svou dominantou, kterou je okrouhlá věž, sloužící jako vyhlídka zpřístupněna veřejnosti. Zde zcela končí lesnatá členitá příroda CHKO Křivoklátsko a stezka dále vede otevřenou rovinatou krajinou přes podbrdské louky, pole a malé obce. Trasa stezky v této oblasti mění svůj směr na východ a vede pod dálnicí D5 přes obec Praskolesy až do Lochovic. Z Lochovic do Libomyšle, kde tvoří okruh Želkovice-Borek-Málkov-Libomyšl dlouhý 12 km. Další možností je, se dát po žlutě značené trase odbočující na jih přes obce Obora a Rpety do Podluhy (6 km), kde se nachází jezdecká stanice. Po návratu zpět na červenou trasu vede stezka dále z Lochovic okolo Neumětel přes Skřípel, Osov, Velký a Malý Chlumeč až pod Studený vrch, kde se kousek za ním u Kuchyňky páteřní stezka rozděluje. Jedna trasa vede směrem na východ k Mníšku pod Brdy a druhá trasa směřuje na jihozápad k Příbrami. Dosud páteřní červená stezka bez jinak barevných podružných tras měří 75 km.

Středočeská jezdecká stezka II. se svou celkovou délkou 308 km je nejdelší stezkou Středočeského kraje. Nejvyšším bodem stezky je 654 m.n.m. vysoký pás lesa za Příbramí podél Brdských lesů (mimo CHKO Křivoklátsko), nejnižším je naopak přechod Berounky v Nižboru s 232 m.n.m.

4.2.2 Středočeská jezdecká stezka III

Jedná se o západní a nejvíce členitou část stezky. Hlavní páteřní červená trasa je pouze 83 km dlouhá a napojuje se na Středočeskou jezdeckou stezku I. v obci Tuchlovice, kousek za Kladnem a vede okolo obce Lány. Zde původně stála tvrz, kterou později barokně přestavěli a na začátku 20. století byl tento zámek a park změněn na letní sídlo prezidenta T. G. Masaryka. Nyní se zde nachází rozsáhlá obora a zůstala zachována i funkce letního sídla prezidentů. V této oblasti stezka opět pokračuje v CHKO Křivoklátsko. Kousek za obcí Lány asi 1 km po modré stezce je možné dojít do Rýnholce a pokud bychom dále pokračovali po žlutě značené trase asi další 1 km dojedeme do Vašírova. Od Lán vede červená stezka znovu poklidnou lesnatou krajinou. První obcí, kterou stezka vede je až Nový Dům, dále Pustověty a Nezabudice. Tyto obce se nacházejí poměrně daleko od sebe a jsou obklopeny lesy. Přímo do Nezabudic, vede krátká žlutá stezka přímo k jezdecké stanici. Za obcí Nezabudice červená stezka vede okolo přírodní rezervace Čertova skála k řece Berounce. Podél Berounky trasy pokračuje další 2 kilometry. Dále stezka prochází obcí Týřovice a na protějším břehu řeky po němž je vedena trasa stezky se tyčí zřícenina hradu Týřov. Týřov byl v minulosti jedním z nejvýznamnějších středověkých hradů v Čechách. Trasa stezky pokračuje dále na sever od Berounky přes Hřebečnický a Slabce. Ve Slabcích se nachází empírový zámek vystavěný kolem poloviny 16. století a od roku 1965 je chráněn jako kulturní památka. Do Slabců je také možné se dostat zkratkou po modré trase z Pustovět přes obec Skřivaň. Ze Slabců je páteřní červená trasa značena přes Modřejovice, Machův Mlýn, Milíčov (zde končí CHKO Křivoklátsko) a trasa dále pokračuje přes Břežany až do Kožlan, které se už nacházejí mimo CHKO Křivoklátsko. Středočeská jezdecká stezka pokračuje dále už tedy mimo CHKO Křivoklátsko skrz plochy luk přes Vysokou Libyni až do Bílova, kde končí. Z Bílova ovšem pokračuje její vedlejší modrá trasa, která by se dalo říct vytvoří okruh, když se kousek od Kladna napojí na Středočeskou jezdeckou stezku I.

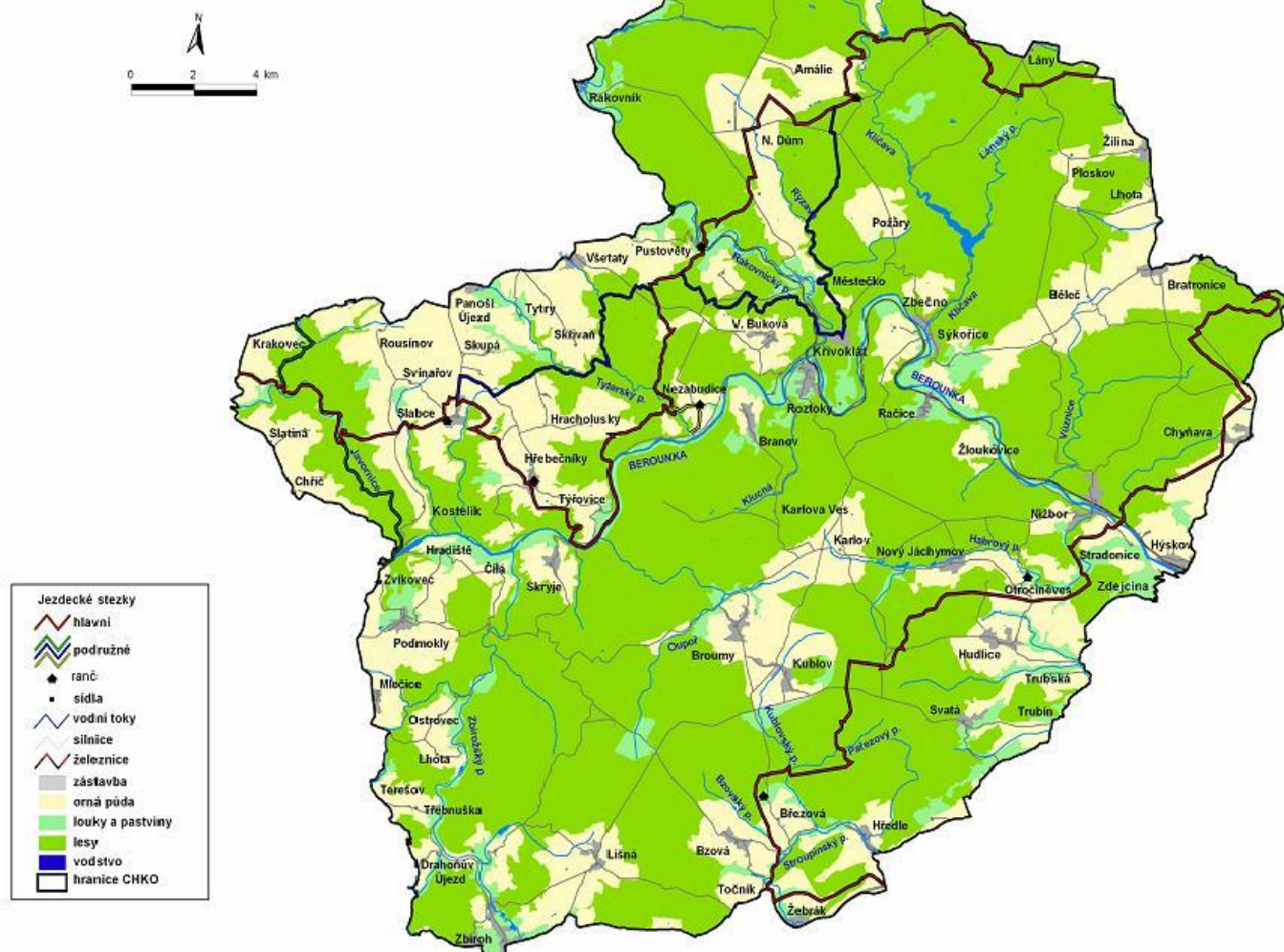
Druhou podružnou trasou Středočeské jezdecké stezky III, která se nachází v oblasti CHKO Křivoklátsko je modrá, asi 16 km dlouhá hipostezka, která je velmi atraktivní pro turisty díky hradu Křivoklát. Stezka má počátek na páteřní červené trase mezi Lány a Novým Domem směrem na jih a vede klidnou přírodou CHKO Křivoklátsko. První obcí, kterou trasa stezky protíná je až Městečko u Křivoklátska a hned vzápětí obec Křivoklát ve které se nachází již zmíněný stejno jmenný hrad Křivoklát. Hrad Křivoklát je jedním z nejstarších a nejvýznamnějších gotických hradů českých knížat a králů, jehož historie je datována už od 12. století. Hrad je na seznamu národních kulturních památek a veřejnost si ji může prohlédnout společně s průvodcem. Trasa modré stezky se po několika kilometrech západním směrem opět napojuje na hlavní páteřní červenou trasu nedaleko za obcí Pustověty.

Třetí podružnou trasou je zelená, která vede přímo od Křivoklátska. Je dlouhá 55 km a vede opět klidnou křivoklátskou krajinou až k Leontýnskému zámku. Zámek je přízemní klasicistní stavba postavena v roce 1820. Má romantický ráz a park, který volně navazuje na lesy a pole. V současné době je celý areál využíván pro potřeby ústavu sociální péče pro mentálně

postižené. Od zámku Leontýn lze dále pokračovat na východ po žluté trase a napojit se tak na Středočeskou jezdeckou stezku II.. Zelená trasa pokračuje na jih klidnými lesy až k obci Březová, kde se setká s krátkou žlutou spojnicovou stezkou, která se přibližně po 1 kilometru napojí na hlavní červenou Středočeskou jezdeckou stezku II. kousek před obcí Točnick. Zelená stezka pokračuje dál na západ, kde se potkává s první obcí Jablečno, která se stále nachází v oblasti CHKO Křivoklátsko. Od obce Jablečno se stáčí na sever přes Třebnušku, Podmokly a Zvíkovec. Ve Zvíkovci se nachází původně barokní budova zámku Zvíkovec, která byla v polovině 18. století přestavěna z tehdejšího statku a na konci 18. století byl zámek přestavěn na dnešní podobu zámku s klasicistními prvky. Zámek je v soukromém vlastnictví, a tudíž i nepřístupný pro veřejnost. Nedaleko za obcí Modřejovice navazuje zelená jezdecká stezka zpět na páteřní červenou trasu. Na tuto páteřní trasu je možné se také napojit z Podmoklů po žluté stezce, která je vedena přes Skryje, kde navazuje na páteřní červenou trasu. Tato žlutá stezka procházející přes Skryje, vede přes Skryjský vodopád a Skryjská jezírka. Skryjský vodopád a Skryjská jezírka jsou přírodní rezervací. Ve zdejší lokalitě se nacházejí významná naleziště zkamenělin.

Celá síť hiposteze Středočeské jezdecké stezky III. včetně krátkých žlutých spojovacích úseků je dlouhá 288 kilometrů. Nejvyšším bodem této stezky je Bílov náležící do Rakovnické pahorkatiny s výškou 579 m.n.m., nejnižším bodem je pak úsek podél Berounky v nadmořské výšce 247 m pod zříceninou hradu Týřov. Náročným úsekem celé stezky je část, která prochází Křivoklátskou vrchovinou, jelikož zde protéká řeka Berounka a jezdci na koních musí přejít velký počet kopců a by se přes řeku dostali. O něco méně náročná je Rakovnická pahorkatina, kterou stezka prochází kolem Kožlan, Bílova a Jesenice. Začátek stezky v okolí Lán, celá první zelená podružná trasa kolem Rakovníka od Řeřich přes Chrášťany až do Mutějovic prochází téměř rovným terénem a dá se pokládat za jednu z nejsnazších úseků trasy.

Jezdecké stezky na území CHKO Křivoklátsko

Obrázek 20: Jezdecké stezky na území CHKO Křivoklátsko (AOPK ČR, 2021).

4.2.3 Trasa stezek, uvaziště a místa k odpočinku

Tvůrci, kteří prováděli trasování, se snažili vést trasu terénem, který budu náročností dobře zvládnutelný a vhodný i pro začínající jezdce, kteří nejsou ještě tak zdatní. Ale jak už bylo řečeno, vedení trasy závisí na souhlasu majitelů pozemku, po kterých je vedení trasy plánováno, a proto nastává situace, kdy některé úseky vedou ne zcela ideálním terénem.

Nejhůře je na tom vzhledem k vybavenosti stezky uvaziště středočeská stezka II. Tato stezka je v porovnání se všemi jezdeckými stezkami ve středočeském kraji nejdelší, ale jsou na ni umístěny jen čtyři uvaziště, pokud bychom počítali i mimo oblast CHKO Křivoklátsko. V oblasti CHKO Křivoklátsko se v případě této stezky bohužel nenachází žádné uvaziště.

Středočeská jezdecká stezka III. je oproti středočeské jezdecké stezce II. mnohem lépe vybavena uvazišti, i pokud bychom porovnávali tuto stezku s ostatními středočeskými stezkami, na středočeské jezdecké stezce III. se nachází nejvíce uvazišť. Nejdelším úsekem, kde se nenachází žádné uvaziště je mezi Pustověty a Hřebečnými ve vzdálenosti 18 km, jinak jsou uvaziště na stezce umístěna, dalo by se říct rovnoměrně. Hned dvě uvaziště se nacházejí v blízkosti známé památky Křivoklát – u Hradní restaurace a v Městečku. Uvaziště končí spolu s červenou páteří stezkou.

Když se zaměříme na kvalitu uvazišť bezpochyby se zhotovitelé snažil uvaziště vyrobit co nejkvalitněji jak materiálově, tak konstrukčně. Bohužel na uvazištích je znatelné, že byly vybudovány už před více jak 10-ti lety - objekty jsou poničená jak přírodními vlivy, tak lidmi (vandalismem) nebo zvířaty. Dřevěné kůly uvazišť už pevně nedrží a jsou v nich vyryty různé symboly a slova. Důvodem špatného stavu je, že stezky nejsou využívány, tak hojně jak původně realizátoři mysleli. Uvaziště tedy nejsou moc využívány a není tedy velký důvod uvaziště opravovat a udržovat. Dalším problémem je vůbec uvaziště naleznout, jsou sice vyznačeny v Atlase středočeských jezdeckých stezek, ale z velké části na vyznačených místech nalezneme jen pozůstatky, pokud tedy jezdec o uvazišti neví je obtížné ho najít.

Obecně se značení stezek Středočeského kraje dá označit za jednu ze slabých stránek oblasti. Jezdecké stezky ve Středočeském kraji byly označeny před více jak 10-ti lety bez jakýchkoliv oprav (úprav) až do dnes. Byli neshody o tom, kdo bude mít značení jezdeckých stezek na starost, nakonec se rozhodlo, že jím bude Klub českých turistů. Problém ale nastává v praxi, kdy se nedaří opravovat značení a je tedy už spoustu let ve špatném stavu. Stromy, na které byly připevněny směrové značky, jsou z velké části pokáceny, a nikdo tedy neví, kudy trasa vede. Směrové tabule byly zničeny vlivem přírodních a klimatických podmínek a v neposlední řadě i vandalismem.

Velkým problémem je zkreslenost map, kdy v mapě je nakreslena stezka jinde, než kudy vede ve skutečnosti terénem. Bohužel mapy s jezdeckými stezkami se už nedají nikde obstarat. Dá se tedy říct, že dostat se do nějakého stanoveného cíle je hodně náročné a možná i ve spoustě případech se to nepodaří. Když už existují směrové značky, jsou v některých případech umístěny na nevhodném místě jako např. na zemi, kde je pro jezdce z koňského hřbetu špatně vidět. Pokud by se Klubu českých turistů podařilo obnovit značení, vznikla by velmi dobrá komplexní síť značených stezek.

4.3 Cykloturistika a pěší turistika na území CHKO Křivoklátsko

Stejně jako na území celé ČR, tak i na území CHKO Křivoklátsko patří mezi nejoblíbenější druhy turistiky pěší turistika a cykloturistika. Nejnavštěvovanějšími stezkami jsou stezky, které mají začátek v blízkosti obcí Křivoklát, Zbečno, Roztoky, Nižbor, Skryje a Žebrák. Výhodná poloha

CHKO Křivoklátsko je vhodná i pro pěší turisty, jelikož má dobrou dostupnost ze všech větších českých měst, jako je Praha, Plzeň, Kladno, Beroun nebo Rakovník.

4.3.1 Pěší turistika

Turistické trasy pro pěší turistiku v oblasti CHKO Křivoklátsko mají délku kolem 430 km. V oblastech národních přírodních rezervací jsou odbočky pouze k památkám, jako například ke zřícenině hradu Týřov nebo zřícenině hradu Jenčov. Touto sítí turistických tras se CHKO Křivoklátsko snaží usměrňovat pohyb turistů. V I. zóně CHKO v okolí NPR Týřov najdeme i rozsáhlejší území bez turistických tras (MAS Rakovnicko, 2015).

Oblastmi největšího výskytu turistů jsou u hradů Křivoklát, Točnick, Žebrák a Krakovec, dále pak u zámků Lány nebo Nižbor. Oblíbenými místy jsou i zříceniny hradů Týřov a Jenčov. Velice oblíbenými a snad nejnámější lokalitou CHKO Křivoklátsko jsou Skryjská jezírka. Známá je i Klíčava nebo naučná stezka Brdatka, pamětní síň Oty Pavla v Luhu pod Branovem, Hamousův statek ve Zbečně, turistická rozhledna Velká Buková, hráz údolí nádrže (MAS Rakovnicko, 2015).

4.3.2 Cykloturistika

Cyklostezky v CHKO Křivoklátsko mají celkem okolo 300 km a vedou nejčastěji po lesních a polních cestách, místních komunikacích a mimo zvláště chráněná území. Od roku 2000 se zájem o cykloturistiku stále zvyšuje. Hrozbou pro krajinu je možné ohrožení návštěvníků na pěších trasách cyklisty a jízda po neznačených trasách (MAS Rakovnicko, 2015). CHKO Křivoklátsko křížuje tzv. „Zelená stezka“ – Greenways.

„Greenways jsou trasy, komunikace nebo přírodní koridory využívané v souladu se svou ekologickou funkcí a potenciálem pro sport, turistiku a rekreaci. Přinášejí užitek v oblasti ochrany přírody a kulturního dědictví, zlepšují možnosti pro dopravu, rekreaci a turistiku, jsou výzvou k zdravějšímu životnímu stylu a udržitelnému využívání místních zdrojů. Přirozeně existují podél řek, ale využívány jsou i koridory bývalých železničních tratí (Greenways.cz, 2014).

Greenway Berounka – Střela, trasa procházející chráněnou krajinnou oblastí Křivoklátsko, začíná v městě Roztoky a končí u řeky Střela. Protíná i přírodní park Jesenicko a Horní Střela. Trasa je doprovázena krásnými přírodními a kulturními památkami (Greenways.cz, 2014).

4.4 Srovnání hipoturistiky s pěší turistikou a cykloturistikou

Hipoturistika je šetrnou formou turistiky a řadí se tedy mezi formy turistiky, které se řadí do ekoturistiky. Tedy do cestovního ruchu, který je ekologicky a eticky odpovědný k přírodě. Rychlostí způsobu cestování (putování) krajinou se dá zhruba srovnat s cykloturistikou a pěší turistikou.

Tabulka 1: Porovnání jezdecké turistiky s pěší a cykloturistiky (tabulka-vlastní tvorba).

Druh turistiky	Pěší turistika	Cykloturistika	Hipoturistika
Rychlost pohybu	Pomalejší	Rychlejší	Rychlejší
Ohledy na roční dobu	Ne	Ano	Ano
Bezpečnost	/	Přilba doporučena, do 15-ti let povinná	Přilba doporučena, do 18-ti let povinná
Náklady	Nízké	Střední	Vysoké
Při neznalosti terénu	Může jít dál	Může jet dál nebo jít pěšky vedle kola	Většinou se musí vrátit (ohradník)
Odklizení trusu po koni	/	/	Nutné
Odpočinek	Téměř kdekoliv	Téměř kdekoliv	Potřeba uvaziště
Dodržování zásad a pravidel	Především v CHKO, NP	Především v CHKO, NP	Nutné celoplošně
Vhodná výstroj	/	Pumpička a lepící sada	Sedlové brašny
Zajištění ubytování	Není nutné	Není nutné, ale je to výhoda	Téměř nutné, pro koně zajistit krmení a ustájení

Z tabulky je vidět, jaká je náročnost na vybavení pro jednotlivé způsoby rekreace. Jak je uvedeno v taulce, tak pěší turistika je nejméně náročná, ať už je to z finanční stránky nebo se jedná o vybavení. Naopak hipoturistika má vyšší požadavky na vybavení a chování na trasách atd.

5. Výsledky

Sportovní i rekreační aktivity mohou vytvářet negativní vliv na krajinu. Například turistika může mít špatný vliv, jestliže se na jednom místě soustřeďuje více osob (skupin) a dochází spolu s tím k nepovoleným činnostem, jako je rozdělávání ohně, táboření, odpady. Cyklisté nebo jezdci na koních, kteří jezdí mimo vyznačené trasy mohou poškodit vegetaci a narušit půdní povrch a zvýšit, tak případný vznik eroze půdy. Je tedy nutné rekreační a sportovní aktivity regulovat, tak aby co nejméně docházelo k takovému poškozování a současně nedocházelo k nesouladu se zájmy ochrany přírody a krajiny.

Při navrhování jezdeckých stezek musíme myslet na některá omezení, která ukládá legislativa, jako že by trasa stezky měla vést hlavně po cestách. Trasa by neměla vést místy která mohou být pro jezdce s koňmi nebezpečná, jako např. frekventované silnice, železniční přejezdy, hluboké vodní toky nebo i ohrazené pastviny. Pokud bychom chtěli vést jezdeckou stezkou současně s jinou stezkou je vhodnější vést trasu souběžně s pěší stezkou. Souběh jezdecké trasy s trasou pro cyklisty není vhodný a nedoporučuje se. V případě chceme-li vést jezdeckou stezku souběžně s pěší stezkou je potřeba myslet na to, aby cesta byla dostatečně široká a aby bylo oběma zainteresovaným skupinám umožněno stezku pohodlně a bezpečně využívat i při případném setkání na trase.

Důležitý je při navrhování i povrch stezky. Povrch by měl být dostatečně pevný, ale přitom pružný. Nevhodným povrchem je beton nebo asfalt. Ideální jsou lesní, polní cesty nebo travnatý pás uprostřed cesty. V neposlední řadě je důležité myslet i na to, že by hipostezka měla vést územím které je něčím zajímavé ať historicky nebo přírodně.

6. Diskuse

Jízda na koni je jedním z nejstarších způsobů přepravy volnou krajinou. A v současné době se koně do kraji vracejí a roste obliba jezdecké turistiky. Jedním z faktorů je jistě to, že hipoturistika je novodobý způsob, jak trávit volný čas a aktivně relaxovat. Skupiny, které provozují hipoturistiku jsou tvořeny jezdci, kteří jezdí pravidelně a mají třeba i vlastního koně, tak i občasnými zájemci o jízdu na koni. V České republice je hipoturistika spíše vnímána jako doplněk a zpestření pobytu na venkově.

Podle mého názoru je jedním z hlavních problémů většího rozvoje hipoturistiky a aktivního provozu hipoturistiky v první řadě nedostatek času a financí. Jako další bych zmínila to, že je potřeba umět ovládat koně a to je často problém. O pomalejším rozvoji svědčí skutečnost, že první hipostezky v České republice začaly vznikat až kolem roku 2004, na rozdíl od států, jako je Rakousko, Německo, Anglie, kde je už běžně hipoturistika řazena mezi outdoorovou turistiku.

Rozvoj turistiky, ať je to na kole, pěšky nebo na koni napomáhá určitým způsobem k rozvoji venkova a atraktivitě území. Klub českých turistů nebo občanská sdružení stále hledají zájemce (příznivce), kteří by měli zájem a byli by ochotni podílet se na budování jezdeckých stanic, které budou propojovány sítěmi jezdeckých stezek (koňských stezek, hipostezek). V dnešní době by díky finanční podpoře EU prostřednictvím rozvojových programů v oblasti cestovního ruchu a rozvoje venkova mohl být větší předpoklad pro rozvoj hipoturistiky a nárůst, tak hipostezek, které budou spojovat jednotlivé kraje a regiony.

Tvorba jezdecké stezky sebou nese v mnoha případech i řadu problémů. Samotnému trasování a dalším činnostem s tím spojených předchází rozsáhlá administrativní činnost a jednání s orgány, jichž se budování trasy přímo dotýká, jako např. majitelé pozemků přes které by stezka měla být vedena. Ale je nutné dbát i na dodržování řady zákonů.

Při pohybu krajinou s koněm je třeba dbát na potřeby a co největší pohodlí jezdce tak koně. Je zřejmé že ne každé roční období je ideální pro jezdeckou turistiku. Za nejvhodnější období bych označila jaro a podzim. Zima není ideální období, a to už jak z důvodů možného nachlazení, tak i vzniku zranění vlivem překážky, která nebyla pod sněhem vidět. Léto bych úplně také nedoporučovala, tedy konkrétně hlavně v období vysokých teplot, kdy může dojít k přehřátí lidského i koňského organismu. Navíc je během těchto dnů velký výskyt hmyzu, který koně velmi obtěžuje a pro jezdce není moc příjemné, pokud se kůň stále ohání, a je z hmyzu nervózní. Já osobně mám nejraději tzv. babí léto, a to jak pro jízdu na koni, tak pro ostatní sporty či rekreaci.

7. Závěr

V CHKO Křivoklátsko je situace tras velice dobrá. Je zde hustá síť značených tras pro turistiku. Trasy turistických stezek jsou vedeny mimo maloplošná zvláště chráněná území. Využití moderních prostředků v cestovním ruchu přináší velká pozitiva v podobě přivést mladších generací do oblasti. CHKO Křivoklátsko má velký potenciál ve využití své nádherné přírody pro nadšené turisty. Nejvíce návštěvníků v CHKO Křivoklátsko se objevuje v místech jako je hrad Křivoklát, Skryjská jezírka, zámek Zbiroh, hrad Točnick a Žebrák.

Obecně lze říci, že po roce 2000 nastal v České republice pro jezdeckou turistiku zlatý věk. Po republice bylo vyznačeno přes 2 tisíce kilometrů stezek. Značené jezdecké stezky existují v jižních Čechách, ve středních, východních a severních Čechách a na severní Moravě. Počáteční nadšení pro hipoturistiku, ale brzy ustalo a o hipoturistiku nemá mnoho jezdců zájem, rozhodně ne v takové míře, v jaké se předpokládalo. Převážná většina jezdců raději jezdí na jízdárně případně na vyjížďky, které jsou v kratším časovém rozsahu 1-2 hodiny. Na dlouhé celodenní (vícedenní) vyjížďky nemají čas.

Říká se, že hipoturistika (jezdecká turistika) je sport, který je vhodný pro všech bez ohledu na věk, pohlaví atd.. Na jednu stranu by se dalo souhlasit a na druhou ne. Důležitým faktorem pro hipoturistiku je rozhodně kladný vztah ke koním. Kůň je živé stvoření a je třeba s ním i tak zacházet není to jako například kolo které postavíte do stojanu a ono tam na vás "počká". Dalším faktem je, že aby se mohl jezdec s koněm vydat na trasu jezdecké stezky je nutné, aby člověk prošel základním výcvikem jízdy na koni a byl schopen koně ovládat. Tato skutečnost také velmi ovlivňuje zájem o jezdeckou turistiku.

8. Citovaná literatura

Abley, Steven. 2005. Walkability Scoping Paper. Christchurch: Chartered Traffic and Transportation Engineering

Adam, Tomáš. 2002-2021. [Online] [cit.16.11.2021.]. Dostupné z Brdy.info. *www.brdy.info*: https://www.brdy.info/kapitoly/certova_skala.php.

Agrotrans & Petr Holman. 2020. [Online] [cit.21.10.2021]. Dostupné z oploceni.agrotrans.cz. *AGROTRANS*: <https://oploceni.agrotrans.cz/realizovane-oploceni-ohrady/realizovane-ohrady-2019/22-kruhovka-v-dolni-oldrisi>.

Albrecht, Josef. 2003. *Českokobudějovicko - chráněná území ČR VIII*. Praha : Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2003. ISBN 80-86064-65-4.

Allen, J. A. 2005. *Reflections on equestrian art*. Londýn : Clerkenwell House, 2005. ISBN 0- 85131-461-9.

Andrlová, Milena. 2009. *ANDRLOVÁ, Milena. Hipostezky (pHipostezky (proces návrhu, schvalování, realizace a financování)*. Kostelec nad Černými lesy : Česká lesnická společnost, 2009. ISBN 978-80-02-02122-3.

Andrlová, Milena. 2008. *Na koni křížem kráčem po Česku*. Praha : Fragment, 2008. ISBN 978-80-253-0569-0.

AOPK ČR. 2021. [Online] Agentura ochrana přírody a krajiny České Republiky. [cit.16.11.2021]. Dostupné z www.ochranaprirody.cz: <https://www.ochranaprirody.cz/>.

AOPK ČR. 2021. [Online] Agentura ochrana přírody a krajiny České Republiky. [cit.16.11.2021]. Dostupné z krivoklatsko.ochranaprirody.cz: <https://krivoklatsko.ochranaprirody.cz/informace-pro-navstevniky-chko/konske-stezky/>.

AOPK ČR. 2021. [Online]Agentura ochrany přírody a krajiny České Republiky. [cit. 30.11.2021]. Dostupné z krivoklatsko.ochranaprirody.cz: <https://krivoklatsko.ochranaprirody.cz/charakteristika-oblasti/geomorfologie/>.

AOPK ČR. 2021. [Online] Agentura ochrany přírody a krajiny České Republiky. [cit.6.11.2021]. Dostupné z www.ochranaprirody.cz: <https://krivoklatsko.ochranaprirody.cz/charakteristika-oblasti/vodopis/>.

AOPK ČR. 2021. [Online]Agentura ochrany přírody a krajiny České Republiky. [cit.10.11.2021]. Dostupné z www.ochranaprirody.cz: <https://krivoklatsko.ochranaprirody.cz/charakteristika-oblasti/lesnictvi/>.

AOPK ČR. 2006. [Online] Agentura ochrany přírody a krajiny České Republiky. [cit. 30.11.2021]. Dostupné z www.ochranaprirody.cz: <https://krivoklatsko.ochranaprirody.cz/informace-pro-navstevniky-chko/konske-stezky/>.

Ausbildungsstall Berner-Leis. 2017. [Online] [cit. 17.10.2021]. Dostupné z www.ausbildungsstall-berner-leis.de. *Ausbildungsstall Berner-Leis*: <https://www.ausbildungsstall-berner-leis.de/abwechslung-fuer-pferd-und-reiter/>.

Biedenweg, Kelly a Williams K, Cerveny L, Styers D. 2018. *is recreation a landscape value?: exploring underlying values in landscape values mapping. landscape and urban planning*. [Scientific Journal (JRNLI)].

BOLINA at al. 2018. *Staré cesty v krajině středních Čech.* Praha : Akademia, 2018. ISBN 978-80-200-2831-0.

Brandl, S. 1995. *Die Moderne Reitschule.* Munchen : BLV, 1995. 3-405-14627-5.

Brandos, Otakar. 2010. [Online] [cit.15.11.2021]. Dostupné z www.treking.cz. *TREKING.CZ*: <https://www.treking.cz/treky/alpinismus-treking-turistika.htm#:~:text=P%C4%9B%C5%A1%C3%AD%20turistika%20je%20nejstar%C5%A1%C3%AD%20f ormou%20turistiky.%20Provozov%C3%A1na%20je,chodn%C3%ADc%C3%ADch%20a%20p%C4%9B%C 5%A1in%C3%A1ch%20ve%20snadn%C3%A9m%20a%20nee>.

Cílek, Václav. 2005. *Krajiny vnitřní a vnější: texty o paměti krajiny, smysluplném bobrovi, areálu jablkového štrúdlu a také o tom, proč lezeme na rozhlednu.* Praha : Dokořán, 2005. ISBN 80-7363-042-7.

Cílek, Václav. 2004. *Vstoupit do krajiny: o přírodě a paměti.* Praha : Dokořán, 2004. ISBN 80-86569-58-6.

Cykloportál Informační portál Karlovarského kraje. 2015. [Online] [cit.10.11.2021]. Dostupné z www.kr-karlovarsky.cz. *Cykloportál Informační portál Karlovarského kraje*: https://www.kr-karlovarsky.cz/cyklo/Stranky/Znaceni_tras.aspx.

CzechTourism. 2021. [Online] [cit.1.12.2021]. Dostupné z [kudyznudy.cz](http://www.kudyznudy.cz). *www.kudyznudy.cz*: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/lesnický-park-krivoklatsko>.

Česká jezdecká federace. 2017. [Online] [cit.14.11.2021]. Dostupný z www.jezdectviprovsechny.cz. *ČJF*: <https://www.jezdectviprovsechny.cz/jezdectvi-v-ceske-republice/>.

Dopravní kurýr. 2015. [Online]. [cit.9.10.2021] Dostupné z Dopravní hřiště Riviéra Brno: <http://www.dopravnihristebrno.cz/dopravne-informacni-okenko/cyklistika/cyklostezka-a-cyklotrasa-znate-rozdil/>.

Drahovský, Milan. 2010. *Právo životního prostředí.* Praha : C.H.Beck, 2010.

Engel, T. B. 2008. *Therapeutic riding I: Strategies for instruction (Book I).* Durago : Barbara Engel Therapy services, 2008. ISBN: 0-9633065-5-3.

Evropská úmluva o krajině. 2000. [Online] [Citace: 9. 8 2021.]. Dostupné z www.mzp.cz: https://www.mzp.cz/cz/umluva_rady_evropy_krajina.

Frank L, Schmid T, Sallis J, Chapman J, Saelens B. 2005. *Linking objectively measured physical activity with objectively measured urban form: findings from SMARTRAQ.* místo neznámé : American journal of preventive medicine, 2005.

Goeldner, Charles R. 2014. *Cestovní ruch: principy, příklady, trendy.* Brno : BizBooks, 2014. ISBN 978-80-265-0298-2.

Gojda, Martin. 2000. *Archeologie krajiny: vývoj archetypů kulturní krajiny.* Praha : Academia, 2000. ISBN 80-200-0780-6.

Greenways.cz. 2014. [Online] [cit. 17.1.2022]. Dostupné z www.greenways.cz. *Greenways.cz*: <https://www.greenways.cz/EuroVelo/EuroVelo-v-CR/EuroVelo-4.aspx>.

Hadfield, Marabel. 1981. *Manual of horsemanship, Warwickshire: British Horse Society.* London : Produced for the British Horse Society and the Pony Club by the Threshold Books, 1981. ISBN 0 900226 20 X .

HARRIS, Moira C. a Lis CLEGG. 2007. *Jezdectví: Velký ilustrativní průvodce.* Praha : Slovart, 2007. ISBN 978-80- 7209-913-9..

Hollý, K., Horáček, K. 2005. *Hipoterapie: Léčba pomocí koně*. Ostrava : Montanex, 2005. ISBN 80-7225-190-2.

HorseandRider. 2015. [Online] [cit.9.8.2021]. Dostupné z horseandrider.com. *HorseandRider*: <https://horseandrider.com/training/jog-aid-27551>.

Hrubí, Vladimír a kolektiv. 2014. [Online] [cit.9.11.2021]. Dostupné z www.zalis.cz. *Koňské stezky v Broumovském příhraničí*: <http://www.zalis.cz/stenava/stezky.htm>.

Hůla, Petr. 2009. *Ochrana přírody*. [Online] [cit.25.8.2021]. Dostupné z www.casopis.ochranaprirody.cz <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/z-nasi-prirody/chranena-krajinna-oblast-krivoklatsko/>.

Ing. Jitka Homoláčková, Ing. Kristýna Groušková. 2020. Metodický návod na provádění pozemkových úprav. Praha: Státní pozemkový úřad.

J. Jedlička, R. Embertová. 2008. Agentura ochrany přírody akrajiny. [Online] [cit.9.8.2021]. Dostupné z krivoklatsko.ochranaprirody.cz: <http://krivoklatsko.ochranaprirody.cz/publikacni-cinnost/>.

Jelínková, Eva. 2014. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. [Online] [21.8.2021] Český národní komitét programu UNESCO Člověk a biosféra (MAB, červenec 2014). Dostupné z www.mzv.cz: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/cr_v_mezinarodnich_organizacich/unesco/cr_v_unesco/biosfericke_rezervace_v_cr.html.

Jiří Dufek, Jiří Jedlička, Vladimír Adamec. Centrum dopravního výzkumu. [Online] [cit.18.9.2021] Dostupné z www.cdv.cz: <https://www.bing.com/search?q=DUFEK+FRAGMENTZACE+KRTAJINY&cvid=dc0fffc784ca4eb8b43e13f3d1037379&aqs=edge..69i57.6507j0j1&pglt=43&FORM=ANNTA1&PC=U531>.

Jiří Schneider, Jitka Fialová, Ilja Vyskot. 2008. *Krajinná rekreologie I*. Brno : Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2008. ISBN 978-80-7375-200-2.

KČT. 2021. [Online] [30.10.2021]. Dostupné z kct.cz. *KLUB ČESKÝCH TURISTŮ*. <https://kct.cz/system-turistickeho-znacení>.

KČT, Autorský kolektiv metodické komise Sekce turistického značení RZ ÚV. 2013. *Základní pravidla značení turistických tras*. [Rada značení ÚV KČT] Praha : KČT, 2013.

Kolář a kol. 2012. *Ochrana přírody z pohledu*. Praha : Dokořán, 2012. ISBN 978-80-7363-414-8.

Kostkan, Vlastimil. 1996. *Územní ochrana přírody a krajiny České republiky*. Ostrava : Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, 1996. ISBN 80-7078-366-4.

Květ, Radan. 2003. *Duše krajiny: staré stezky v proměnách věků*. Praha : Academia, 2003. ISBN 80-200-1012-2.

Librová, Hana. 1988. *Láska ke krajině?* Brno : Blok, 1988.

M. Stárková, J. Waldhausová. 2004. *Geologie chráněných krajinných oblastí České republiky*. Praha : Česká geologická služba, 2004. ISBN 978-80-7041-512-6.

Marie Tardieu - Pur-sang lusitaniens. 2021. Marir Tardieu. *lusitaniens-tardieu.com*. [Online] 2021. <https://lusitaniens-tardieu.com/elevage/amour/>.

Markvart, Karel. 2009. *Metodika značení hiposteze v České Republice*. Kostelec nad Černými lesy : Česká lesnická společnost, 2009. ISBN 978-80-02-02122-3.

MAS Rakovnicko. 2015. Rakovnicko o.p.s. Místní akční skupina Rakovnicko. [Online] [cit.12.11.2021]. Dostupné z *mas-rakovnicko.cz*: <https://www.mas-rakovnicko.cz/nase-rakovnicko/turisticke-lokality/krivoklatsko/>.

Mezinárodní unie pro ochranu přírody. 2021.. [Online] [cit.28.8.2021]. Dostupné z IUCN. *www.iucn.org*: <https://www.iucn.org/theme/protected-areas/about/protected-areas-categories/category-v-protected-landscapesescape>.

MeziStromy. 2021. [Online] [cit.10.8.2021]. Dostupné z MeziStromy.cz: *www.mezistromy.cz*.<https://www.mezistromy.cz/les-a-stromy/fragmentace-krajiny/odborny>.

Mikeska, Petr. 2020. *Petruv blog - cestování, garmin, ...* [Online] [Cit.22.10.2021]. Dostupné z *www.petruvblog.cz*: <https://www.petruvblog.cz/2020/10/musi-cyklista-pouzit-cyklostezku.html>.

Mikroregion Radnicko. 2021. *mikroregionRADNICKO*. [Online] [cit. 30.10.2021]. Dostupné z *www.radnicko.cz*: <http://www.radnicko.cz/turista/cestovni-ruch/turisticke-stezky/znaceni-cyklistyckych-tras/>.

Ministerstvo zemědělství. 2021. eAGRI. [Online] [cit.18.9.2021]. Dostupné z *eagri.cz*: <http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/archiv/pozemkove-upravy/pozemkove-upravy/co-jsou-pozemkove-upravy/>.

Mourek, Daniel et al. 2011. *Cykloturistika : Současný stav a perspektivy v České Republice*. Praha : Czepuch Tourism, 2011. ISBN 978-80-87560-00-6.

MŠ ZŠ SŠ Štítného 3. 2020. [Online] [cit. 10.10.2021]. Dostupné z *www.stitnehocb.cz*: http://www.stitnehocb.cz/images/dokumenty/korona/domaci_ukoly_2020_2021/pecmanova/9_11_13_11/Z_7_rocnik_Zivotni_prostredi_a_ochrana_prirody.pdf.

Nováková, Z. 2011. *Jezdeckví jako pohybově relaxační aktivita*. [NOVÁKOVÁ, Z. Jezdeckví jako pohybově relaxační aktivita, Praha 2011. Diplomová práce na Fakultě tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy, vedoucí práce Prof. Ing. Václav Bunc, CSc.] Praha : Nováková, 2011.

Novotný, František. 2021. *magickofnatu.cz*. [Online] [cit.13.12.2021]. Dostupné z *www.magicofnature.cz*.<https://www.magicofnature.cz/fotoalbum/top-fotografie/jelen-sika-dybowskeho---cervus-nippon-dybowski---foto-frantisek-novotny.html>.

obludiste.cz. 2014.*Dolní Pěna*. [Online] [cit.30.10.2021]. Dostupné z *www.obludiste.cz*: <https://www.obludiste.cz/odpo269iacutevadlo-na-hipostezce.html>.

Ottova encyklopedie. 2018. *Ottova encyklopedie*. Praha : Ottovo nakladatelství, 2018. 978-80-7451-676-4.

Peter H Singleton, Wiliem Gaines. 2001. *Using weighted distance and least-cost corridor analysis to evaluate regional-scale large carnivore habitat connectivity in Washington*. 2001.

Petr Sklenička, m Bonekamp. 2003. Land consolidation programme in the Czech Republic. Praha : Česká zemědělská univerzita v Praze, 2003, Sv. Landscape planning in the Czech Republic.

Sklenička, Petr. 2003. *Základy krajinného plánování*. Praha : Naděžda, 2003. ISBN 80-903206-1-9.

Státní pozemkový úřad. 2018. [Online] [cit.18.9.2021]. Dostupné z *www.spucr.cz*: <https://www.spucr.cz/pozemkove-upravy/pozemkove-upravy-a-tvorba-krajiny>.

Stavby ohrad. 2021.[Online] [cit.29.10.2021]. Dostupné z *www.1jcp.cz*. *Stavby ohrad*: <https://www.1jcp.cz/fotogalerie-nasich-praci/pevne-ohrady>.

Stibral, Karel, Ondřej Dadejík a Vlastimil Zuskas. 2009. *Česká estetika přírody ve středoevropském kontextu*. Praha : Dokořán, 2009. ISBN 978-80-7363-247-2.

Svobodová, Kamila. 2011. *Krajinný ráz: krajina a krajinný ráz vprostorovém plánování.* Praha : Fakulta architektury ČVUT, 2011.

Sýkora, Jarosla. 2016. *Urbanismus a územní plánování (venkovský prostor).* Praha : Powerprint, 2016.

Špičáková, Hana. 2009. *Hipoturistika, včera a dnes, tady a tam.* [Online] [cit.22.10.2021]. Dostupné z www.utok.cz: http://www.utok.cz/sites/default/files/data/USERS/u24/Clanek_Hipo_uvod.pdf.

Todorov, Lukáš. 2016. [Online] [cit.31.10.2021]. Dostupné z www.megapixel.cz: <https://www.megapixel.cz/foto/297661>.

Tomášek, Milan. 2007. *Půdy České Republiky.* Praha : Český geologická služba, 2007. SBN 978-80-7075-688-1.

Turistika.cz s.r.o. 2017. [Online] [cit.13.12.2021]. Dostupné z www.turistika.cz: <https://www.turistika.cz/fotogalerie/skryjska-jezirka--5/detail>.

Valda, Vítek. 2009. *Jízda na koní chráněným územím.* Praha : Česká lesnická společnost, 2009. ISBN 978-80-02-02122-3.

Záhorová, Pavlína. 2020. *JEZDCI.CZ.* [Online] [cit.5.1.2021]. Dostupné z www.jezdci.cz: <https://www.jezdci.cz/clanky/jezdecky-areal-hostinuv-dul-trsice-moderni-staj-s-chovem-koni-kisberi/foto-58804-img>.

Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. [Online] [cit.15.8.2021].

Zákon č. 139/2002 Sb., zákon o pozemkových úpravách. [Online] [Cit.21.9.2021]

Zákon o ochraně přírody a krajiny: komentář. **Miko, Ladislav. 2007.** Praha : C.H. Beck, 2007, Sv. 2.

Seznam obrázků a tabulek

Obrázek 1: Velkoplošná chráněná území České republiky.....	17
Obrázek 2: Značení pěších tras	20
Obrázek 3: Značení stezky pro cyklisty, stezky pro chodce a cyklisty.	23
Obrázek 4: Značení cyklistických tras.....	23
Obrázek 5: Anglický styl ježdění.....	25
Obrázek 6: Anglický styl ježdění.....	25
Obrázek 7: Westernový styl ježdění.....	25
Obrázek 8: Uvaziště pro koně	30
Obrázek 9: Kruhová jízdárna	32
Obrázek 10: Pevná ohrada s elektrickým ohradníkem	32
Obrázek 11: Jezdecká stezka okružní.....	38
Obrázek 12: Jezdecká stezka průběžná	38
Obrázek 13: Lesnický park Křivoklátsko	45
Obrázek 15: Muflon evropský.....	46
Obrázek 14: Jelen sika Dybowského	46
Obrázek 16: Čertova skála v údolí Berounky.....	47
Obrázek 17: Skryjská jezírka.....	47
Obrázek 18: Půdní typy v CHKO Křivoklátsko.....	48
Obrázek 19: Pohled na řeku Berounku ze zříceniny hradu Tetín.	49
Obrázek 20: Jezdecké stezky na území CHKO Křivoklátsko.....	55
Tabulka 1: Porovnání jezdecké turistiky s pěší a cykloturistiky.	58

Seznam použitých zkratk

NP – *Národní park*

CHKO – *Chráněná krajinná oblast*

NPR – *Národní přírodní rezervace*

PR – *Přírodní rezervace*

NPP – *Národní přírodní památka*

PP – *Přírodní památka*

MZCHÚ – *Maloplošná zvláště chráněná území*

KČT – *Klub českých turistů*

CZT - *Cyklistické značené trasy*

MHD – *Městská hromadná doprava*

UNESCO - *The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (český význam - organizace spojených národů pro vzdělání, vědu a kulturu)*

MaB - *Man and Biosphere*

EU – *Evropská unie*

KoPÚ – *Komplexní pozemkové úpravy*

JPÚ – *Jednoduché pozemkové úpravy*